

ÜRÜN RAPORU

KAYISI

2020

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ
TEPGE

ÜRÜN RAPORU
KAYISI
2020

Hazırlayan
Mine HASDEMİR
Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü
mine.hasdemir@tarimorman.gov.tr

TEPGE YAYIN NO: 316
ISBN: 978-605-7599-42-1

© TEPGE
Her Hakkı Saklıdır.

Ekim: 2020

İletişim:

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı 06800
Çankaya/ANKARA

Telefon: 0312 287 5833

Faks: 0312 287 5854

TEPGE'nin izni olmaksızın basılamaz, basılı veya elektronik materyal olarak çoğaltılamaz ve/veya dağıtılamaz.

Kaynak gösterilmek şartı ile alıntı yapılabilir.

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	1
2. DÜNYADA DURUM	2
2.1. Kayısı Ekim Alanı	2
2.2. Kayısı Üretimi	3
2.3. Kayısı Verimi	5
2.4. Fiyatlar	6
2.5. Tüketim	6
2.6. Dış ticaret	7
2.6.1. İhracat	7
2.6.2. İthalat	9
3. TÜRKİYE'DE DURUM	12
3.1. Türkiye'de Kayısı Ağaç Sayısı ve Üretimi	12
3.2. Tüketim	16
3.3. Fiyatlar	17
3.4. Dış Ticaret	19
3.4.1. İhracat	19
4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	23

TABLolar

Tablo 1. Dünya Kayısı Ekim Alanı (Bin Ha).....	2
Tablo 2. Dünya Kayısı Üretimi (Bin Ton)	4
Tablo 3. Dünya Kayısı Verimi (Kg/ha).....	5
Tablo 4. Dünya Önemli Üretici Ülkelerin Üretici Fiyatları (\$/kg).....	6
Tablo 5. Dünya Taze Kayısı İhracatı (Bin Ton).....	7
Tablo 6. Dünya Kuru Kayısı İhracatı (Bin Ton)	8
Tablo 7. Dünya Taze Kayısı İthalatı (Bin Ton).....	9
Tablo 8. Dünya Kuru Kayısı İthalatı (Bin Ton)	10
Tablo 9. Türkiye Kayısı ve Zerdali Ağaç Sayısı, Üretim ve Verimi.....	13
Tablo 10. Türkiye'nin İllere Göre Taze Kayısı Alanı, Üretimi ve Verimi (bin da, bin ton, kg/ağaç)...	14
Tablo 11. Türkiye Kayısı Tüketim Miktarı ve Yeterlilik Derecesi	16
Tablo 12. Türkiye'nin Ülkelere Göre Taze Kayısı İhracatı (Ton).....	19
Tablo 13. Ülkelere Göre Kuru Kayısı İhracat Miktarı (Ton)	21
Tablo 14. Ülkelere Göre Dünya Kayısı Üretim Alanı (Ha)	26
Tablo 15. Ülkelere Göre Dünya Kayısı Üretimi (Bin Ton).....	27
Tablo 16. Ülkeler Göre Dünya Taze Kayısı İhracat Miktarı (Ton).....	28
Tablo 17. Ülkeler Göre Dünya Taze Kayısı İhracat Değeri (Bin \$).....	29
Tablo 18. Ülkeler Göre Dünya Taze Kayısı İthalatı Miktarı (Ton).....	30
Tablo 19. Ülkeler Göre Dünya Taze Kayısı İthalat Değeri (Bin \$).....	31
Tablo 20. Ülkelere Göre Kuru Kayısı İhracat Miktarı (Ton)	32
Tablo 21. Ülkelere Göre Kuru Kayısı İhracat Değeri (Bin \$).....	33
Tablo 22. Ülkelere Göre Kuru Kayısı İthalat Miktarı (Ton)	34
Tablo 23. Ülkelere Göre Kuru Kayısı İthalat Değeri (Bin \$).....	35
Tablo 24. Türkiye İllere Göre Ağaç Sayısı, Kayısı Alanı, Verim ve Üretim Miktarı	36
Tablo 25. Türkiye Ülkelere Göre Taze Kayısı İhracatı (Miktar: Ton, Değer: Bin \$).....	37
Tablo 26. Türkiye Ülkelere Göre Taze Kayısı İthalatı (Miktar: Kg, Değer: \$).....	38
Tablo 27. Türkiye Ülkelere Göre Kuru Kayısı İhracatı (Miktar: Ton, Değer: Bin \$).....	39
Tablo 28. Türkiye Ülkelere Göre Kuru Kayısı İthalatı(Miktar: Ton, Değer: Bin \$).....	40

ŞEKİLLER

Şekil 1. Dünya Kayısı Ekim Alanı (Bin Ha)	2
Şekil 2. Dünya Kayısı Alanlarının Ülkelere Göre Dağılımı	3
Şekil 3. Dünya Kayısı Üretimi (Bin Ton)	4
Şekil 4. Dünya Kayısı Üretiminin Ülkelere Göre Dağılımı	5
Şekil 5. Ülkelere göre Dünya Taze Kayısı İhracatı (Bin Ton).....	7
Şekil 6. Dünya Taze Kayısı İhracatında Ülkelerin Payı %	8
Şekil 7. Dünya Kuru Kayısı İhracatında Ülkelerin Payı %	9
Şekil 8. Dünya Taze Kayısı İthalatında Ülkelerin Payı %	10
Şekil 9. Dünya Kuru Kayısı İthalatının Ülkelerin Payı %	11
Şekil 10. Türkiye Kayısı Üretimi ve Ağaç Sayısı	14
Şekil 11. Türkiye'nin İllere Göre Kayısı Üretim Miktarı (Bin Ton)	15
Şekil 12. Türkiye'de Kayısı Üretici, Tüketici ve Borsa Fiyatları (TL/kg).....	18
Şekil 13. Türkiye'nin Yıllara Göre Taze Kayısı İhracatı	19
Şekil 14. Türkiye'nin Ülkelere Göre Taze Kayısı İhracatı	20
Şekil 15. Türkiye Yıllara Göre Kuru Kayısı İhracatı	21
Şekil 16. Türkiye'nin Ülkelere Göre Kuru Kayısı İhracatı	22

1. GİRİŞ

Her geçen gün artan dünya nüfusu ve 2020 yılının başından bu yana yaşadığımız küresel salgın nedeniyle tarım ve gıda sektörünün önemi bir kez daha ortaya çıkmıştır. Bu süreçte ülkelerin tarımsal üretimde sürdürülebilirliği, kendine yeterlilik düzeyleri ve gıdaya ulaşım koşulları önemli faktörler olmuştur.

Anavatanı Orta Asya, Batı Çin ve İran-Kafkasya olan kayısı başta Akdeniz ülkeleri olmak üzere, birçok ülkede ekonomik olarak yetiştiriciliği yapılan önemli bir meyve türüdür. Kayısı yetiştiriciliği yoğun olarak Akdeniz ülkeleri ve Avrupa'da yapılmakta olup ayrıca Özbekistan, İran ve Cezayir'de de önemli miktarda kayısı üretimi yapılmaktadır. Değişik iklim koşullarında yetişen çok sayıda kayısı tür ve çeşidine rağmen dünya taze kayısı üretimi hala çok düşük seviyelerdedir.

Dünya Gıda Örgütü (FAO) verilerine göre, 2018 yılında yaklaşık 549 bin hektar alanda 3,8 milyon ton kayısı üretimi gerçekleştirilmiştir. Türkiye hem kayısı üretimde alanında hem de üretim miktarında dünyada birinci sırada yer almakta olup kendine yeterlilik düzeyi %350'dir. Aynı zamanda kayısı Türkiye için önemli bir ihracat ürünü olup 2019 yılında 291 bin dolar ihracat geliri sağlamıştır.

Türkiye İstatistik Kurumunun verilerine göre, 2019 yılında zerdali dahil 864 bin ton kayısı üretimi gerçekleştirilmiştir. TÜİK Bitkisel Üretim 1. Tahminine göre; Türkiye'de 2020 yılında kayısı üretiminin bir önceki yıla göre %0,4 oranında artışla yaklaşık 850 bin ton, zerdali üretiminin ise %6,5 oranında artışla 18,4 bin ton olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Özellikle ilkbahar geç donlarının etkisinin yüksek miktarda görüldüğü kayısı üretimindeki dalgalanmalar sonucu oluşan fiyatta istikrarı sağlamak amacıyla kuru kayısı alım görevi verilen Toprak Mahsulleri Ofisi 21.09.2020 tarihinden itibaren lisanslı depoda alımlara başlayacak olup alım fiyatları 2020 yılı için 4 numara kuru kayısı; kükürtlelenmiş için 21TL/kg, kükürtlelenmemiş (güncurusu) için ise 23TL/kg olarak belirlenmiştir.

Bu raporda dünyada ve Türkiye'de kayısı üretimindeki gelişmeler ve sebepleri ortaya konulmaya çalışılmaktadır.

2. DÜNYADA DURUM

2.1. Kayısı Ekim Alanı

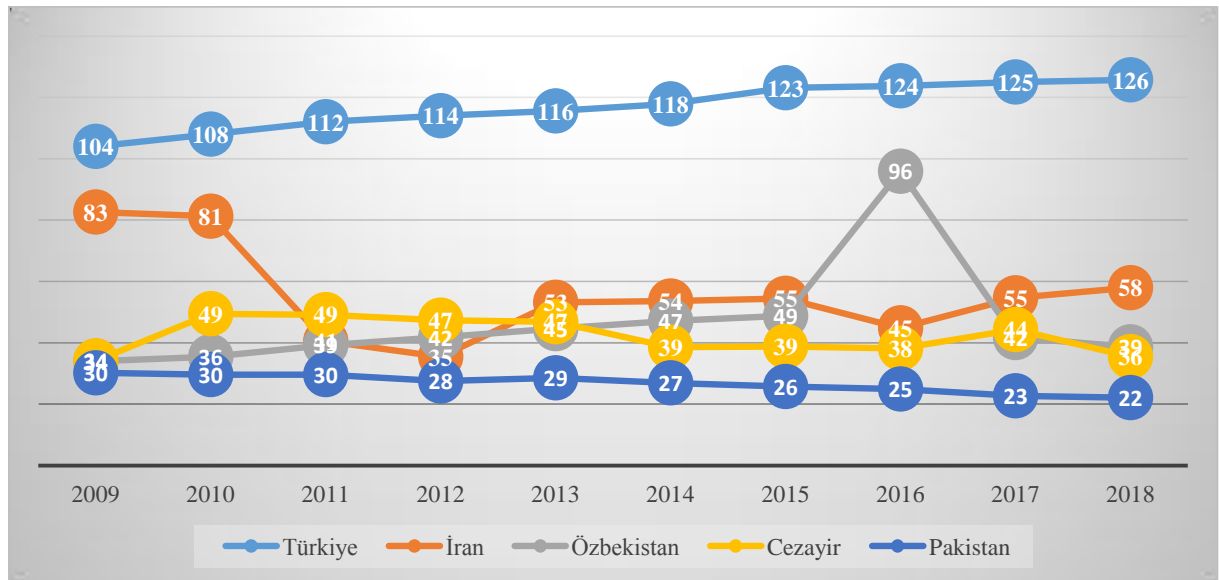
Kayısının anavatanı, Türkistan'dan Batı Çin'e kadar uzanmaktadır. Kayısı, coğrafik olarak dünyanın hemen hemen her yerine dağılmış olsa da daha çok Akdeniz'e yakın olan ülkelerde, Avrupa, Orta Asya, Amerika ve Afrika kıtalarında yetiştirilmektedir (Anonim, 2016). Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) 2018 yılı verilerine göre dünyada 549 bin ha alanda kayısı üretimi yapılmaktadır (Tablo 1).

Tablo 1. Dünya Kayısı Alanı (Bin Ha)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Türkiye	104	108	112	114	116	118	123	124	125	126
İran	83	81	41	35	53	54	55	45	55	58
Özbekistan	34	36	39	42	45	47	49	96	42	39
Cezayir	34	49	49	47	47	39	39	38	44	36
Pakistan	30	30	30	28	29	27	26	25	23	22
İspanya	19	18	19	19	20	18	19	20	21	21
Çin	15	15	15	-	17	17	18	19	20	20
İtalya	18	20	20	19	19	19	19	17	17	18
Japonya	17	17	17	16	16	16	16	16	15	15
Suriye	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14
Diğer	183	177	181	182	182	183	182	179	185	181
Dünya	551	564	536	532	557	552	559	593	560	549

Kaynak: FAO, 2020 (Erişim tarihi:31.08.2020)

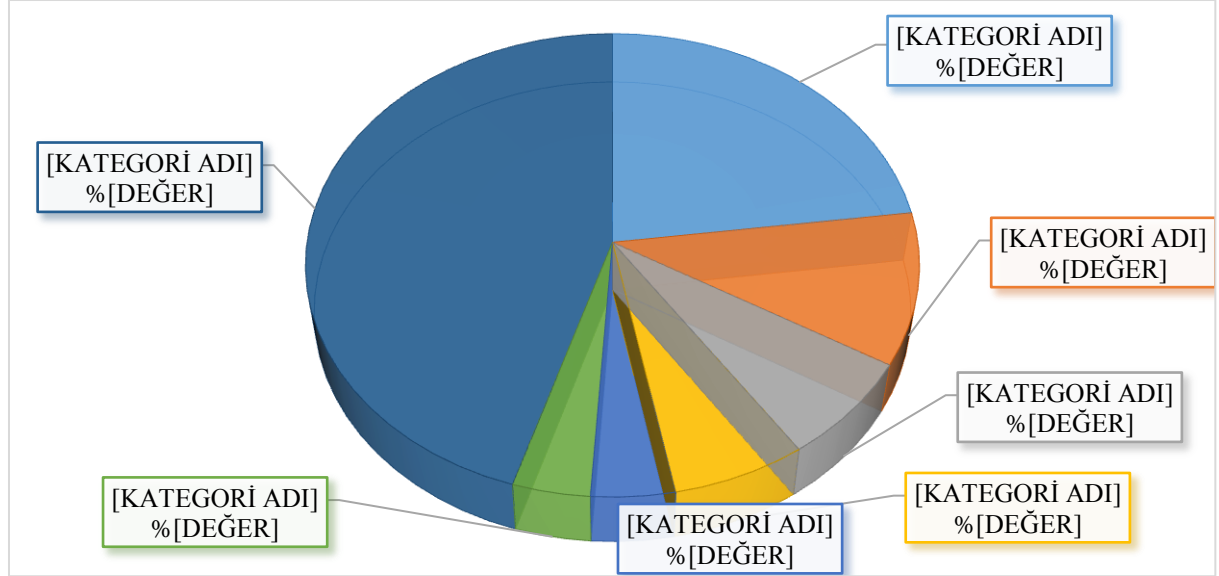
Son on yıl dikkate alındığında, 2009 yılında dünyada 551 bin hektar alanda üretim yapılırken 2018 yılında 549 bin hektara düşmüştür (Tablo 1). Aynı dönemde üretim alanında birinci sırada yer alan Türkiye'de %20,9 artışla 126 bin hektara yükselmiş, ikinci sırada yer alan İran'ın ise üretim alanında %29,9 oranında azalma meydana gelmiştir.

Şekil 1. Ülkelere Göre Dünya Kayısı Alanı (Bin Ha)

Dünya kayısı üretim alanında üçüncü sırada yer alan Özbekistan'ın üretim alanında son on yılda %7,9 oranında artış görülmele beraber 2016 yılında bir önceki yıla göre %96,5'lik artışla 96 bin hektara çıkmıştır. 2018 yılında ise üretim alanı azalma eğilimi göstererek 2016 yılına göre %59,7 oranında azalarak 39 bin hektara düştüğü gözlenmektedir.

Dünyada toplam kayısı üretim alanının %22,9'u Türkiye'de bulunmakta olup Türkiye'yi %10,6 ile İran, %7,1 ile Özbekistan ve %6,5 ile Cezayir takip etmektedir (Şekil 2).

Şekil 2. Dünya Kayısı Alanlarının Ükelere Göre Dağılımı (2018)

2.2. Kayısı Üretimi

Kayısı dünyada ekonomik olarak yetiştiriciliği yapılan bir meyve türüdür. Değişik iklim koşullarında yetişen çok sayıda kayısı tür ve çeşidine rağmen dünya taze kayısı üretimi hala çok düşük miktardadır (TOB, 2014). Kayısı derin, iyi geçirgen, iyi havalandırılan, sıcak ve besin maddelerince zengin; kumlu, tınlı, humuslu topraklarda 8-10 metreye kadar boylanabilir bir meyve türüdür. Yazları sıcak kışları soğuk iklimlerde yetişen kayısı taze olarak tüketilebildiği gibi kurutulmuş ve meyve suyu olarak da tüketilebilen bir meyve türüdür.

Akdeniz ülkeleri ve Avrupa'da yoğun olarak kayısı üretimi yapılmakta olup Özbekistan, Cezayir ve İran'da da önemli miktarda kayısı üretimi gerçekleştirilmektedir.

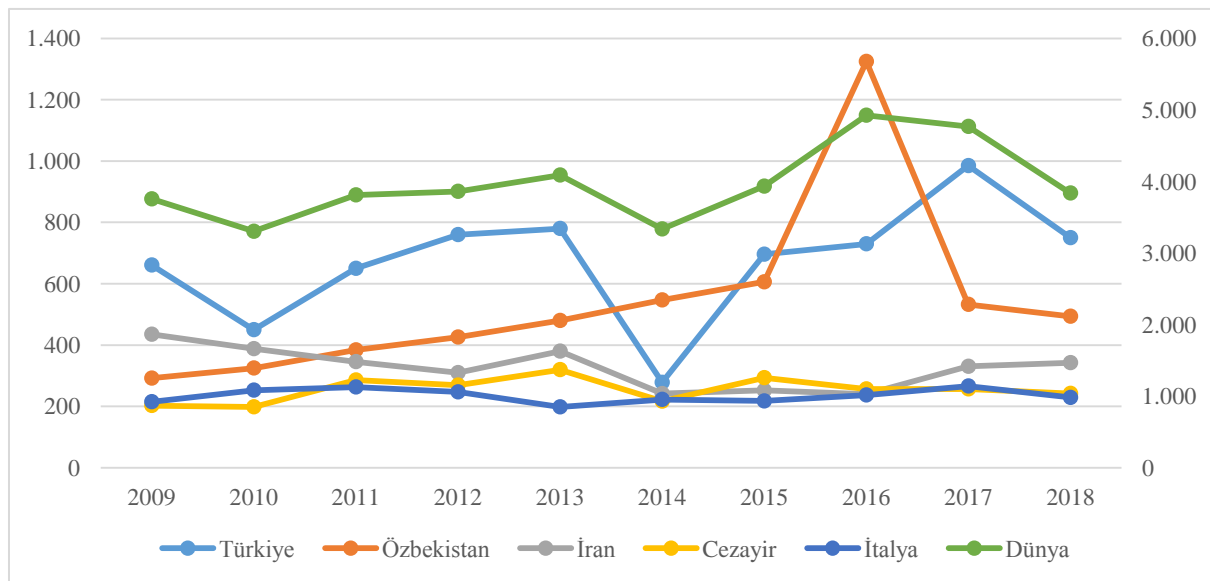
Tablo 2. Dünya Kayısı Üretimi (Bin Ton)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Türkiye	661	450	650	760	780	278	696	730	985	750
Özbekistan	292	325	384	426	480	547	606	1.325	533	494
İran	435	388	346	310	380	242	252	240	331	342
Cezayir	203	198	286	269	320	217	293	257	257	242
İtalya	215	253	263	247	198	223	218	237	266	229
İspanya	95	79	87	118	132	136	154	140	163	176
Pakistan	194	190	189	178	178	171	173	166	142	128
Fransa	190	143	149	175	127	176	159	603	655	115
Japonya	115	92	107	90	124	111	98	93	87	112
Ukrayna	74	77	120	63	135	65	65	81	87	112
Diğer	1.281	1.107	1.231	1.225	1.236	1.171	1.220	1.055	1.265	1.137
Dünya	3.756	3.303	3.812	3.862	4.090	3.336	3.934	4.926	4.769	3.839

Kaynak: FAO, 2020 (Erişim Tarihi:31.08.2020)

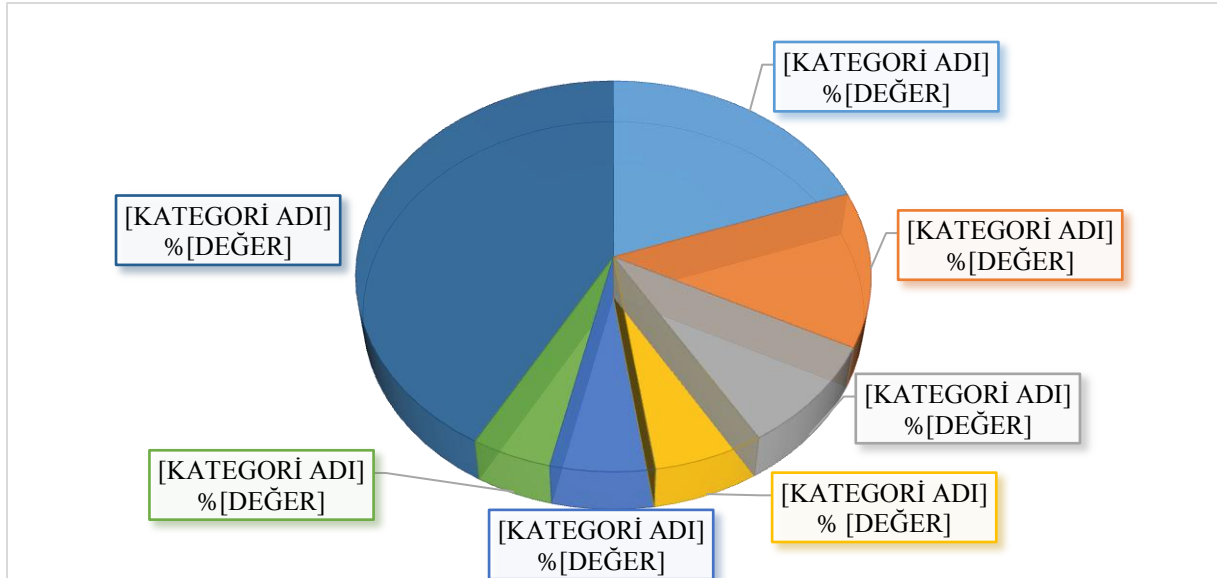
FAO verilerine göre dünyada kayısı üretimi 2009 yılından bu yana son on yılda %2,2 oranında artış göstererek 2018 yılında 3,8 milyon ton kayısı üretimi gerçekleşmiştir (Tablo 2). Dünya toplam kayısı üretiminde Türkiye 750 bin ton üretim ile ilk sırada yer almakta olup Özbekistan 494 bin ton ile ikinci sırada, İran 342 bin ton ile üçüncü sırada yer almaktadır. 2009-2018 yılları arasında kayısı üretiminde İtalya'da %85,1'lik artış, Özbekistan da ise %69,1 artış gerçekleşmiştir.

Kayısı üretim miktarını etkileyen en önemli iklim faktörü ilkbahar geç donlarıdır. İlkbahar geç donları nedeniyle kayısı üretiminde yıllar itibariyle dalgalanmalar yaşanmaktadır. Son on yıllık periyotta dünya kayısı üretiminde bu etkinin en fazla 2010 ve 2014 yıllarında gerçekleştiği gözlenmektedir. Dünya üretiminde önemli paya sahip olan Türkiye, İran ve Cezayir'in 2014 yılında üretimlerinde yaşanan azalma nedeni ile toplam üretimde %18,4 oranında bir azalma meydana gelmiştir (Şekil 3).

Şekil 3. Dünya Kayısı Üretimi (Bin Ton)

FAO verilerine göre dünya kayısı üretiminin %52,2'si altı ülke tarafından gerçekleştirilmekte olup bunun %19,5'i Türkiye, %12,9'u Özbekistan ve %8,9'u İran tarafından karşılanmaktadır (Şekil 4).

Şekil 4. Dünya Kayısı Üretiminin Ükelere Göre Dağılımı (2018)

2.3. Kayısı Verimi

FAO 2018 yılı verilerine göre; dünya kayısı üretiminin %70,4'ünü karşılayan ilk on ülkenin verim ortalamalarına bakıldığında en yüksek verime sahip olan Ukrayna 14.693 kg/ha ile birinci sırada yer almaktadır. İtalya 12.860 kg/ha ile ikinci sırada, Özbekistan 12.763 kg/ha ile üçüncü sıradadır (Tablo 3). Bu ülkeler içinde üretimde yüksek paya sahip olmasına rağmen Türkiye'nin 5.964 kg/ha, İran'ın ise 5.907kg/ha verim ile dünya ortalama veriminin altında kaldığı görülmektedir.

Tablo 3. Dünya Kayısı Verimi (kg/ha)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Ukrayna	8.076	8.391	12.893	6.763	14.513	7.591	7.915	10.696	11.113	14.693
İtalya	11.929	12.940	13.429	12.882	10.437	11.663	11.624	13.645	15.341	12.860
Özbekistan	8.588	9.155	9.777	10.190	10.758	11.605	12.411	13.807	12.768	12.763
Fransa	13.582	10.380	11.203	13.751	10.443	14.398	13.266	49.542	53.697	9.347
İspanya	4.953	4.294	4.639	6.370	6.493	7.395	8.164	6.859	7.755	8.571
Japonya	6.737	5.468	6.440	5.488	7.636	6.877	6.157	5.942	5.748	7.595
Cezayir	5.946	4.010	5.812	5.685	6.819	5.622	7.553	6.715	5.798	6.824
Türkiye	6.351	4.165	5.800	6.664	6.747	2.360	5.651	5.896	7.877	5.964
İran	5.265	4.774	8.524	8.739	7.143	4.505	4.624	5.341	6.047	5.907
Pakistan	6.420	6.414	6.392	6.482	6.216	6.327	6.717	6.653	6.239	5.799
Dünya	6.819	5.853	7.114	7.259	7.340	6.043	7.039	8.310	8.511	6.995

Kaynak: FAO, 2020 (Erişim Tarihi:31.08.2020)

2.4. Fiyatlar

Tarımsal ürün fiyatları tarım dışı sektörlerin ürünlerinin fiyatlarından, yıldan yıla ve hatta mevsimlere göre çok büyük dalgalanmalar göstermesi özelliğiyle ayrılırlar. Tarımsal ürün fiyatlarında görülen bu dalgalanmalar, bu ürünlerin arzında ya da talebinde artış ya da azalışlarından kaynaklanmaktadır. Tarımsal ürünlerin arz ve talep esnekliğinin düşük olması bu ürünlerin arzında ya da talebinde artış ya da azalış şeklindeki küçük bir değişme, bu ürünlerin fiyatlarında büyük dalgalanmaların ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Dinler, 2000).

Kayısı ürününün fiyat oluşumunda en önemli etken arz miktarıdır. Özellikle taze olarak piyasaya arz edilen kayısı, üretimin yüksek olduğu dönemde düşük üretimin düşük olduğu dönemde ise yüksek fiyata satılmaktadır.

Dünya taze kayısı üretici fiyatları incelendiğinde, 2018 yılında Japonya'da kilogram fiyatının 2,66 \$/kg ile dünyadaki en yüksek üretici fiyatına sahip iken Fransa 1,72 \$/kg ile ikinci sırada yer almaktadır. En büyük kayısı üreticisi olan Türkiye'de ise 0,48 \$/kg'dır (Tablo 4).

Tablo 4. Dünya Önemli Üretici Ülkelerin Üretici Fiyatları (\$/kg)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Japonya	2,68	3,44	3,72	4,51	1,88	1,82	1,68	2,64	3,49	2,66
Fransa	1,07	1,72	1,69	1,31	1,92	1,36	1,36	1,74	1,52	1,72
İran	1,65	1,35	1,09	1,37	1,50	2,03	1,24	0,98	0,86	1,08
İspanya	0,80	0,92	1,04	0,92	1,06	0,93	0,89	0,96	0,84	0,78
Türkiye	0,86	1,12	1,01	0,67	0,62	1,02	0,96	0,76	0,55	0,48
Ukrayna	0,59	0,53	0,70	0,90	0,74	0,61	0,39	0,48	0,47	0,37

Kaynak: FAO, 2020 (Erişim Tarihi:31.08.2020)

2.5. Tüketim

Dünya'da üretilen kayısının önemli bir bölümü sofralık olarak tüketilmektedir. Ancak kayısıda hasat döneminin kısa olması ve taze kayısının çabuk bozulması nedeni ile kayısı daha çok kurutulularak veya işlenerek değerlendirilmektedir. Kayısı dondurularak, konserve yapılarak, pulpu, nektarı çıkarılarak reçel, marmelat, jöle ve krema yapılarak şekerleme, likör, pasta, yoğurt ve dondurma sanayinde kullanılmaktadır. Kayısı çekirdeklerinden tatlı olanları çerez olarak tüketilmekte, acı olanları ise kozmetik sanayinde hammadde olarak değerlendirilmektedir (Anonim, 2018a).

Ülkelere göre değişmekle birlikte, yıllık kişi başı taze kayısı tüketimi 0,6 kg ile 2 kg arasında değişmektedir (TZOB, 2004). Kayısıda bulunan beta-karoten, A vitaminin ön maddesi olup, bu da sağlık açısından büyük önem arz etmektedir. Kuru kayısının 100 gramı 238 kalori, 7.420 ünite A vitamini içermekle birlikte potasyum ve demirce de zengin olup, anemi tedavisinde önem taşıdığı bilinmektedir (Anonim, 2018b).

2.6. Dış ticaret

2.6.1. İhracat

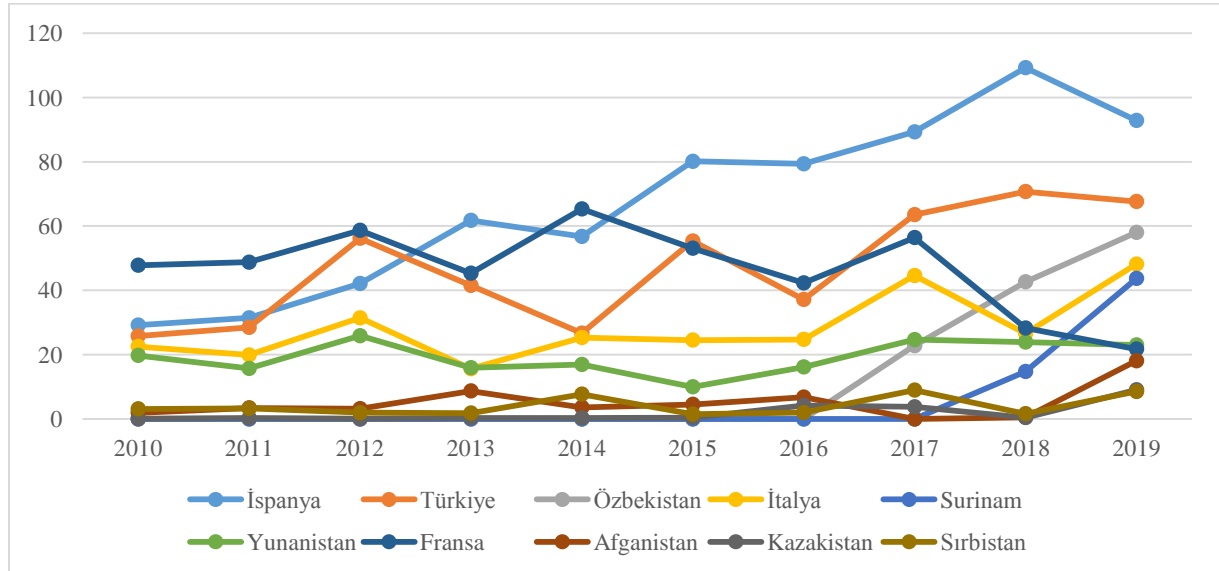
Dünya taze kayısı üretimini ancak %11,7'si taze kayısı olarak ihracata konu olmaktadır. 2019 yılı itibarıyla dünya taze kayısı ihracatı bir önceki yıla göre %17,5 artış göstererek 451 bin ton olarak gerçekleşmiştir. Son on yıllık dönem içerisinde ise %79,5 artış göstermiş ve 2019 yılında en yüksek seviyesine ulaşmıştır (Tablo 5).

Tablo 5. Dünya Taze Kayısı İhracatı (Bin Ton)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
İspanya	29	31	42	62	57	80	79	89	109	93
Türkiye	26	28	56	42	27	55	37	64	71	68
Özbekistan	0	0	0	0	0	0	0	23	43	58
İtalya	23	20	31	16	25	25	25	45	27	48
Surinam	0	0	0	0	0	0	0	0	15	44
Yunanistan	20	16	26	16	17	10	16	25	24	23
Fransa	48	49	59	45	65	53	42	56	28	22
Afganistan	2	3	3	9	4	5	7	0	1	18
Kazakistan	0	0	0	0	0	0	4	4	0	9
Sırbistan	3	3	2	2	8	2	2	9	2	9
Diğer	101	111	115	163	104	94	121	100	65	60
Dünya	251	262	334	355	307	323	334	414	384	451

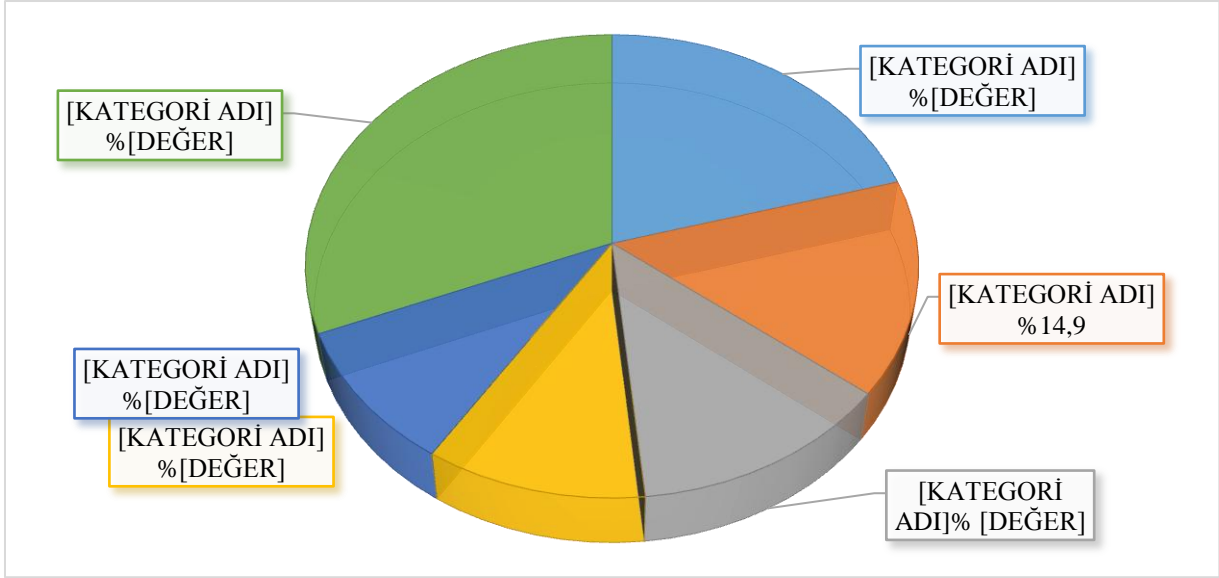
Kaynak: ITC, 2020 (Erişim Tarihi:14.09.2020)

Taze kayısı ihracatında en yüksek paya sahip olan İspanya 93 bin ton ile dünya taze kayısı ihracatında ilk sırada yer alırken Türkiye 68 bin ton ile ikinci sırada Özbekistan ise 58 bin ton ihracat ile üçüncü sırada yer almaktadır.

Şekil 5. Ünelere göre Dünya Taze Kayısı İhracatı (Bin Ton)

2019 yılı dikkate alındığında ihracattaki ilk beş ülkeden İspanya %20,6 paya sahip iken Türkiye'nin payının %14,9 Özbekistan'ın ise %12,9 olduğu görülmektedir (Şekil 6).

Şekil 6. Dünya Taze Kayısı İhracatında Ülkelerin Payı (2019)

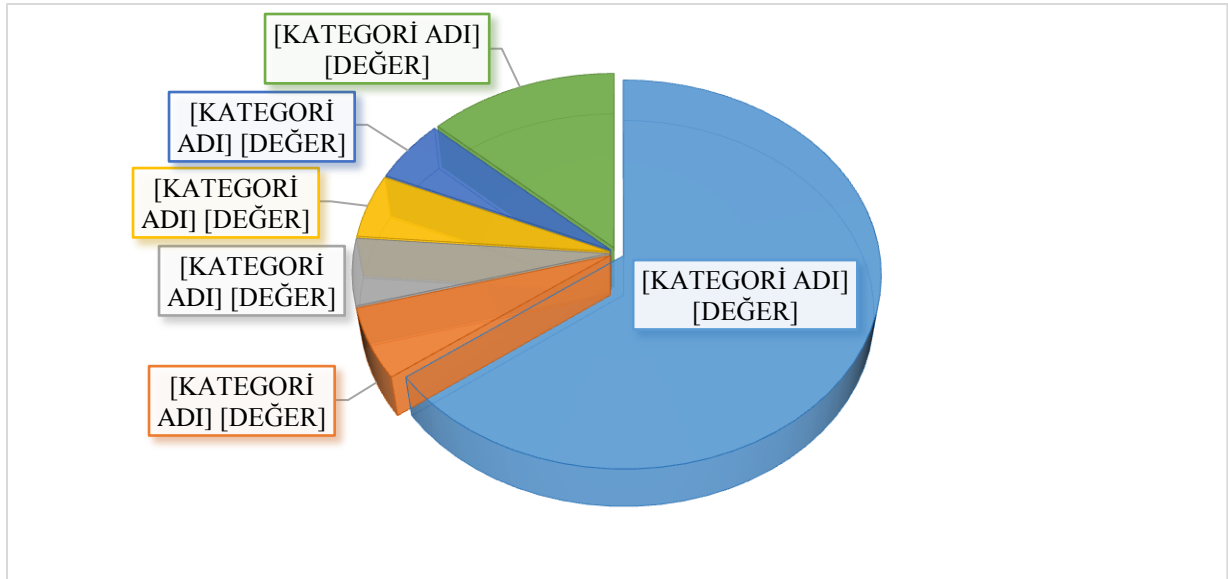
Birleşmiş milletler uluslararası ticaret istatistiklerine göre; kuru kayısı ihracatında son on yıllık dönemde %7.7'lik artış meydana gelmiş ve 2019 yılında 154 bin ton kuru kayısı ihracatı gerçekleşmiştir. Dünya kuru kayısı ihracatında söz sahibi olan Türkiye 2019 yılında yaklaşık 100 bin tonluk ihracatla toplam dünya kuru kayısı ihracatının %64,9'unu gerçekleştirmiştir (Tablo 6).

Tablo 6. Dünya Kuru Kayısı İhracatı (Bin Ton)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Türkiye	93	90	102	112	78	65	79	95	94	100
Özbekistan	0	0	0	0	0	0	0	11	7	9
Kırgızistan	1	0	0	0	1	0	0	3	4	9
Afganistan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8
Tacikistan	0	0	0	0	36	20	21	16	11	8
Belarus	0	0	0	0	0	0	2	3	4	4
İspanya	1	0	1	2	2	2	2	2	5	2
Hollanda	2	2	1	1	2	1	1	1	2	2
Fransa	1	1	1	2	1	1	1	1	1	2
Almanya	2	2	2	3	2	2	1	1	1	1
Diğer	44	48	57	53	40	44	26	15	10	9
Dünya	143	144	165	173	164	136	135	149	139	154

Kaynak: ITC, 2020 ((Erişim Tarihi:14.09.2020)

Türkiye'yi toplam ihracattaki %5,9'luk pay ile Özbekistan,%5,6'lık pay ile Kırgızistan, %5,3'lük pay ile Afganistan izlemektedir (Şekil 7).

Şekil 7. Dünya Kuru Kayısı İhracatında Ülkelerin Payı (2019)

2.6.2. İthalat

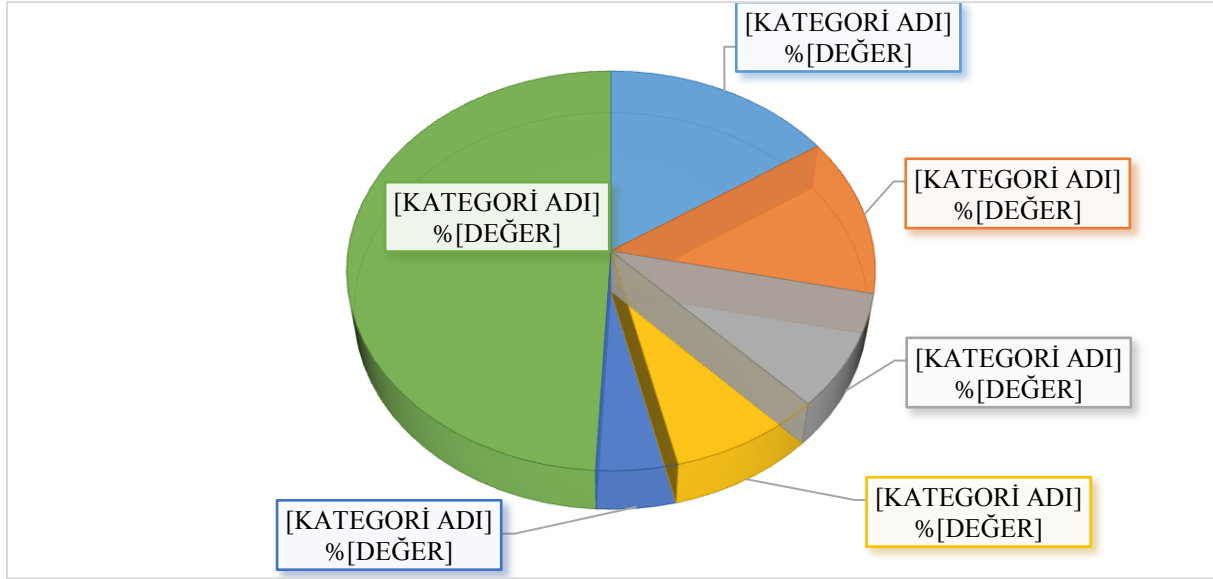
Dünya taze kayısı ithalatı yıllar itibariyle genel olarak artış eğilimindedir. Taze kayısı ithalatı son on yılda %57,2 artış göstererek 2019 yılında 392 bin ton olarak gerçekleşmiştir (Tablo 7).

Tablo 7. Dünya Taze Kayısı İthalatı (Bin Ton)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Almanya	49	45	57	57	61	60	57	70	60	61
Rusya Federasyonu	55	62	67	68	37	44	33	52	53	50
Kazakistan	5	18	26	58	37	8	32	15	30	37
Irak	0	0	0	0	0	19	23	33	38	34
Pakistan	2	5	3	3	7	7	1	14	25	18
Fransa	11	11	16	21	17	20	21	21	23	17
İtalya	16	24	21	26	28	32	23	22	20	16
Avusturya	11	9	10	9	9	12	13	18	13	16
Polonya	4	4	8	4	7	5	5	12	10	13
Çek Cumhuriyeti	5	4	7	5	6	6	6	13	8	11
Diğer	93	91	120	102	103	103	103	127	113	120
Dünya	250	273	334	355	312	315	317	397	393	392

Kaynak: ITC, 2020 ((Erişim Tarihi:14.09.2020)

2019 yılı itibarıyla dünya taze kayısı ithalatının %15,6'sı Almanya tarafından yapılmaktadır. Rusya federasyonu 50 bin tonluk ithalat ile ikinci sırada Kazakistan ise 37 bin ton ile üçüncü sırada yer almaktadır (Şekil 8). Kayısı üretimi yapan İtalya ve Fransa aynı zamanda önemli

ithalatçı ülke olarak karşımıza çıkmaktadır. Fransa 17 bin ton ile dünya ithalatında altıncı sırada yer alırken, İtalya ise 16 bin ton ile dünya ithalatında yedinci sırada yer almaktadır (Tablo 7).

Şekil 8. Dünya Taze Kayısı İthalatında Ülkelerin Payı (2019)

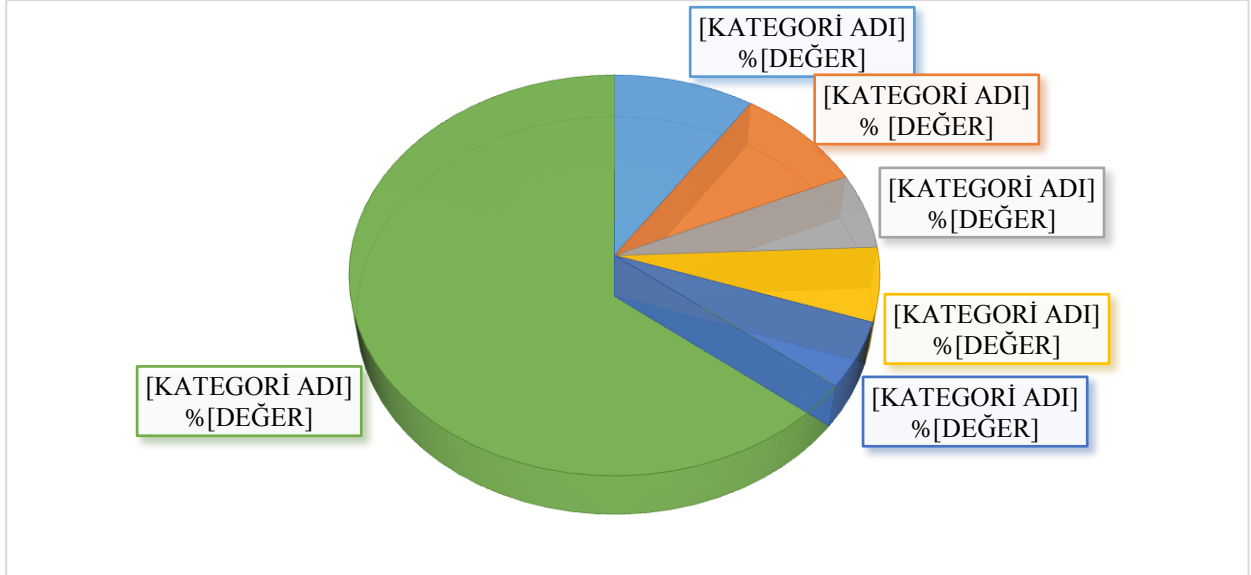
Dünya ticaretine konu olan toplam kuru kayısı ithalatın da son on yıllık dönemde %3,9'luk bir düşüş yaşanmış ve bu süreçte en düşük ithalat 2015 yılında gerçekleşmiştir.

Tablo 8. Dünya Kuru Kayısı İthalatı (Bin Ton)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Rusya Federasyonu	45	18	15	17	9	6	6	8	11	13
ABD	14	14	14	16	14	12	13	15	14	13
Fransa	8	7	8	9	8	6	8	8	9	9
Irak	0	0	0	0	0	2	5	9	8	8
İngiltere	10	9	9	10	9	7	9	9	10	8
Almanya	9	9	8	10	9	5	7	7	7	7
Çin	0	0	0	0	1	1	1	2	5	7
Ukrayna	4	5	6	7	3	1	3	4	5	6
Brezilya	3	4	4	4	3	3	3	4	5	4
Hollanda	3	3	3	4	3	3	3	4	4	4
Diğer	53	72	84	88	79	68	74	70	70	63
Dünya	148	141	151	163	138	115	132	140	147	142

Kaynak: ITC,2020 ((Erişim tarihi:14.09.2020)

2019 yılı kuru kayısı ithalatının %9,4'ü Rusya Federasyonu tarafından yapılmaktadır. Rusya Federasyonu'nu sırasıyla %8,8'lik pay ile Amerika Birleşik Devletleri, %6,1'lik pay ile Fransa takip etmektedir (Şekil 9).

Şekil 9. Dünya Kuru Kayısı İthalatının Ülkelerin Payı (2019)

3. TÜRKİYE'DE DURUM

Türkiye, dünya üzerinde uygun iklim kuşağındaki konumu itibariyle bahçe bitkileri yetiştiriciliği açısından üstün ekolojik avantaja sahiptir. Dünyada mevcut gen merkezleri arasında hem yakınoğu ve hem de Akdeniz havzası içinde yer alan Türkiye, birçok tür ve çeşidin gen merkezi durumundadır. Nitekim, bugün dünya üzerinde kültürü yapılan 138 meyve türünden, subtropik meyve türleri de dahil olmak üzere 75 kadar tür ülkemizde yetiştirilebilmektedir (Ağaoğlu, 1987)

Kışları nispeten soğuk, yazları sıcak olan iklim bölgelerinde yetişen kayısı meyvelerinin yüksek kalitede olgunlaşabilmesi için yaz aylarında atmosferin kuru olması gerekmektedir. Havası nemli ve ilkbahar sisli geçen yerlerde çil hastalığına (Sclerotinia) tutulur ve meyve kalitesi düşer. Bu nedenle bahçelerin iyi havalanır bir şekilde kurulması gerekir. Bunun gibi ilkbaharın geç donları da bademden sonra çiçek açan bu meyve türünün herhangi bir yerde yetiştirilmesini sınırlamaktadır. Kayısı üretimini olumsuz etkileyen iklim faktörleri; aşırı kış soğukları, ilkbahar geç donları, yaz aylarının serin ve yağışlı geçmesidir. Bu açıdan, GAP Bölgesi oldukça uygun iklim koşullara sahiptir. Kayısı yağış isteği bakımından badem kadar, hatta bazı hallerde ondan da daha çok kurağa dayanır (Anonim, 2018c).

Dünya taze ve kuru kayısı üretiminde birinci sırada yer alan Türkiye, gerek gen kaynakları, kayısı çeşitlerinin kalitesi ve gerekse üretim alanları bakımından büyük bir potansiyele sahiptir. Türkiye'de hem ağaç sayısı ve hem de üretim miktarı sürekli artış göstermektedir.

3.1. Türkiye'de Kayısı Ağaç Sayısı ve Üretimi

Türkiye'de 2019 üretim döneminde zerdali dahil 1,32 milyon dekar alanda kayısı üretimi gerçekleşmiştir. Kayısı üretiminin yapıldığı 1,32 milyon dekar alanda son on yılda kayısı ağaçlarındaki değişim incelendiğinde %24,7'lik artış ile 2019 yılında 21,6 milyon ağaç sayısına ulaştığı görülmektedir. Toplam ağaç sayısı içerisinde 878 bin adet zerdali ağacı bulunmaktadır. Ağaç sayısında yıllık bazda %1,2-3,8 arasında değişime karşılık 2019 yılında bir önceki yıla göre %7,3'lük artış meydana gelmiş bu artışın ise son yılda bir önceki yıla göre meyve vermeyen ağaç sayısından kaynaklandığı bununda yeni dikilen plantasyonlar olduğu düşünülmektedir (Tablo 9) (Şekil 10).

Tablo 9. Türkiye Kayısı ve Zerdali Ağaç Sayısı, Üretim ve Verimi

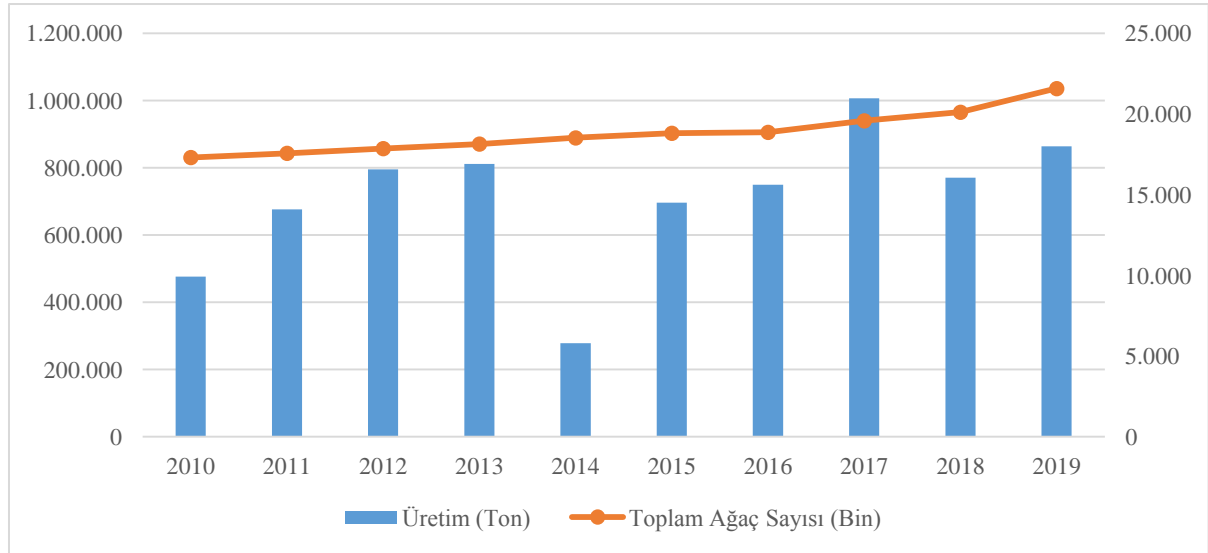
	Kayısı					Zerdali				
	Ağaç sayısı (bin)			Üretim (ton)	Verim* (kg/Ağaç)	Ağaç sayısı (bin)			Üretim (ton)	Verim* (kg/Ağaç)
	Meyve veren	Meyve vermeyen	Toplam			Meyve veren	Meyve vermeyen	Toplam		
2010	13.770	2.315	16.085	450.000	33	1.086	132	1.218	26.132	24
2011	13.860	2.499	16.359	650.000	47	1.066	141	1.206	26.138	25
2012	14.134	2.530	16.664	760.000	54	1.051	141	1.192	35.483	34
2013	14.453	2.521	16.975	780.000	54	1.032	132	1.164	31.609	31
2014	15.005	2.384	17.388	270.000	18	1.003	128	1.130	8.210	8
2015	15.403	2.282	17.686	680.000	44	990	130	1.120	16.100	16
2016	15.586	2.284	17.869	730.000	47	889	106	994	19.050	21
2017	15.949	2.619	18.569	985.000	62	880	127	1.007	21.653	25
2018	16.837	2.288	19.125	750.000	45	862	121	983	19.927	23
2019	17.266	3.429	20.695	846.606	49	755	123	878	17.250	23

Kaynak: TÜİK, 2020a . *Verim kg/meyve veren ağaç sayısıdır.

Ağaç sayısında bu kademeli artışın yanı sıra üretim miktarlarında büyük dalgalanmalar yaşanmaktadır. Son yıllarda yaşanan en belirgin örnek 2014 yılıdır.2014 yılı kayısı veriminde bir önceki yıla göre %67 (kayısı) ve %74,2 (zerdali) düşüş buna bağlı olarak üretim miktarında da %65,7'lik düşüş yaşanmış ve üretim 278,2 ton olarak gerçekleşmiştir. 2017 yılında ise rekor düzeye ulaşmış ve 1.007 bin ton kayısı üretimi gerçekleşmiştir.2019 yılında ise 2010 yılına göre %81,4, bir önceki yıla göre %12,2 artarak zerdali dahil 864 bin ton üretim gerçekleşmiştir.

Bu örneklerde görüldüğü üzere bu dalgalanmalar iklim şartlarından kaynaklanmaktadır. Kayısının rekoltesindeki bu değişimler, üretim bölgelerinde meydana gelen ilkbahar geç donlarıdır. İlkbaharda meydana gelen dondan dolayı çukur yerler, taban araziler ve dere kenarlarında tesis edilen bahçelerde kayısının çiçeklenme döneminde yüksek ürün kaybı yaşanmaktadır.

2020/21 üretim sezonu için Türkiye İstatistik Kurumu 1. tahminlerine göre kayısı üretiminin bir önceki yıla göre %0,4 oranında artışla yaklaşık 850 bin ton, zerdali üretiminin ise %6,5 oranında artışla 18,4 bin ton olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Şekil 10. Türkiye Kayısı Üretimi ve Ağaç Sayısı

Türkiye’de 2019 yılı itibarıyla toplam 1,3 milyon dekar kayısı alanının %64,2’si Malatya’da yer alırken,%7,6’sı Elâzığ’da, %6,8’i Kahramanmaraş’ta,%6,2 ‘si Mersin’de yer almaktadır. Son on yılda kayısı üretim alanını iki katına çıkaran Iğdır, Mersin ile birlikte sofralık kayısı üretimine katkı sağlamaktadır.

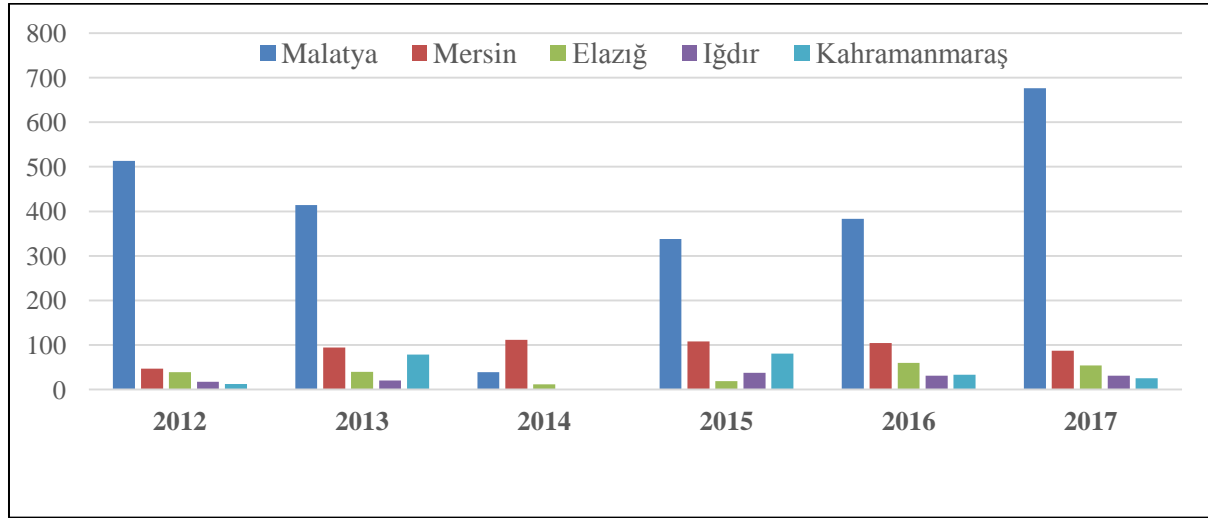
Tablo 10. Türkiye’nin İllere Göre Taze Kayısı Alanı, Üretimi ve Verimi (Bin Da, Bin Ton, Kg/Ağaç)

		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Malatya	Alan	710	729	743	754	768	801	811	808	798	842
	Üretim	221	410	510	412	39	336	381	673	401	392
	Verim	32	59	72	58	5	45	50	88	53	50
Mersin	Alan	62	71	72	68	68	68	69	67	72	81
	Üretim	56	52	47	94	112	108	104	87	89	140
	Verim	47	46	38	76	84	79	73	60	58	77
Elazığ	Alan	81	83	83	84	86	96	98	98	98	99
	Üretim	30	34	39	40	11	18	59	53	52	56
	Verim	31	34	39	40	11	17	55	49	48	52
Iğdır	Alan	16	17	19	19	20	27	27	32	34	36
	Üretim	9	12	18	20	0	38	31	31	36	40
	Verim	69	89	117	132	0	178	147	127	141	139
Kahramanmaraş	Alan	87	92	92	92	92	89	89	88	89	89
	Üretim	15	15	13	79	1	80	33	26	30	65
	Verim	15	15	13	66	1	69	28	22	18	40

Kaynak: TÜİK, 2020a

Malatya 2019 yılında 392 bin ton taze kayısı üretimiyle Türkiye toplam üretiminin %46,3’ünü karşılamaktadır (Tablo 10). Diğer illerin üretimdeki payları sırası ile %16,6’sı

mersin, %7,7'si Kahramanmaraş,%6,6'sı Elazığ,%4,7'si Iğdır'da üretimi gerçekleştirilmektedir.

Şekil 11. Türkiye'nin İllere Göre Kayısı Üretim Miktarı (Bin Ton)

Malatya taze kayısı yanında kuru kayısı üretiminde de birinci sırada yer almaktadır. Üretilen taze kayısının %90-95'i kurutulularak ihraç edilmektedir. Malatya kayısı renk, şekil, tat, aroma ve irilik bakımından birbirinden farklı çok sayıda kayısı çeşit ve tipine sahiptir. Hem kayısı çeşitliliği bakımından çok zengin hem de mevcut kayısılar üstün kalite özelliklerine sahiptir. Kuru madde miktarı % 22–28 arasında değişirken bu oran, yerli ve yabancı diğer kayısı çeşitlerinde % 14-18'dir. Malatya kayısılarının 3–3.5 kilo yaş meyvesinden bir kilo kuru kayısı elde edilirken yabancı kayısıların ancak 5–7 kilosundan 1 kg kuru kayısı elde edilebilmektedir. Tat indeksi (brix/asit) 80–120 gibi oldukça yüksek düzeyde iken, yabancı çeşitlerde bu oran 10–40 arasında değişmektedir (TOB, 2014).

Malatya İl Tarım Orman Müdürlüğü Koordinesinde Turgut Özal Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Malatya Ticaret ve Sanayi Odası, Malatya Ticaret Borsası, Kayısı Araştırma Enstitüsü, Kayısı Araştırma ve Geliştirme Vakfı ile Ziraat Odası üyelerinin bulunduğu "Kayısı Rekoltesi Tespit Komisyonu" tarafından yapılan 2020 rekolte tahminine göre kayısı üretiminin 381.737 ton olması beklenmektedir. Ayrıca taze olarak ihracat ve iç piyasada tüketime ayrılan miktar 40.637 ton olup; kurutulmalıya ayrılan yaş kayısı miktarı 341.100 ton ve elde edilecek kuru kayısı miktarı 85.275 ton olarak tahmin edilmektedir (TOB, 2020a).

Türkiye kuru kayısı üretiminde Malatya İlinden sonra önemli diğer iller Kahramanmaraş, Elazığ, Sivas ve Erzincan illeridir. Coğrafi olarak Malatya iline sınır olan bu illere ait kuru kayısı üretimlerinin pazarlama yeri de Malatya Kayısı Borsası'dır. Bu durumda Malatya ili kendi üretimi ile birlikte Türkiye kayısı arz merkezi halini almıştır.

Malatya kayısı 2017 yılında AB tarafından coğrafi işaret olarak tescil edilmiştir. Söz konusu tescil belgesinde Malatya Kayısı için Malatya ili ve ilçeleri, Baskil (Elazığ), Gürün (Sivas), Gölbaşı (Adıyaman), Elbistan (Kahramanmaraş) coğrafi sınır olarak belirlenmiştir. Tescil belgesinde, ürünün hem yaş meyve hem de kuru meyve özelliklerine yer verilerek, Malatya kayısı çeşidi olarak da Hacihaliloğlu, Hasanbey, Kabaası, Soğancı, Çataloğlu ve Çöloğlu belirtilmiştir.

Coğrafi işaret tescili ile coğrafi sınırları belirlenmiş alanda üretimi gerçekleştiren ve tarihsel geçmişi olan özel ürünlerin, üretim metotları ile birlikte coğrafi kökenlerine dayalı kalite standartları korunmaktadır. Coğrafi işaretin; coğrafi kaynak belirtmek, geleneksel bilgi ve kültürel değerlerle de şekillenebilen üretim metodunu ve kalitesini garanti etmek, pazarda ürünleri ayırt ederek pazarlama aracı olmak, yerel üretimi ve kırsal kalkınmayı desteklemek, turizme katkıda bulunmak, ürün taklitçiliği ile mücadele etmek gibi işlevleri bulunmaktadır. Coğrafi işaretlerin özellikle kırsal kalkınmanın desteklenmesinde önemli bir rolü olduğu söylenebilir (BSTB, 2015).

Bu kapsamda yapılan bir çalışmanın sonuçlarına göre; coğrafi işaretler ve ekonomiye katkısı konusunda, piyasadaki her bir aktörün (üretici birlikleri, sanayi ve ticaret odaları, kamu otoriteleri, denetleyiciler, tüketici temsilcileri) ve konuyla ilgilenen araştırmacıların birbirleriyle etkileşim içinde çalışması; araştırma, tanıtım ve özendirme faaliyetleri ile bilinç oluşturulması; bu örgütlenme içerisinde de özellikle üretici birlikleri ve ilgili oda/borsaların daha etkin rol üstlenmeleri sağlanmalıdır. Ayrıca 510/2006 sayılı yeni tüzüğün AB üyesi olmayan ülkeler açısından getirdiği pratik başvuru ve itiraz imkânları Türk üretici ve başvuru sahipleri açısından sonuna kadar kullanılmalı; ülkemize ait coğrafi işaretler yurt dışında da korunarak yerel değerlerimizin evrensel buluşması sağlanmalıdır (Tepe, 2008).

3.2. Tüketim

Dünyada üretilen kayısının önemli bir bölümü taze olarak tüketilmektedir. Ancak, Türkiye’de kayısı çeşitlerinin kuru madde oranının yüksek olması, hasat dönemi iklim şartlarının doğal kurumaya uygun olması ve taze meyve muhafaza yöntemlerinin yeterince yaygın olmaması gibi sebeplerle, üretilen kayıların büyük çoğunluğu kurutulmuş olarak değerlendirilmektedir. Dünyada üretilen taze kayısının ancak %10-15’i kurutulmuş olarak değerlendirilirken, bu oran Türkiye’de yaklaşık % 80’e ulaşmaktadır (Gezer ve ark, 2009).

TÜİK bitkisel üretim denge tabloları verilerine göre, Türkiye’de 2018/19 üretim sezonunda kişi başına 2,4 kg ve yaklaşık 194 bin ton kayısı tüketimi olduğu görülmektedir. Kayısıda kendine yeterlilik derecesi ise %350,4’dür (Tablo 11).

Tablo 11. Türkiye Kayısı Tüketim Miktarı ve Yeterlilik Derecesi

Piyasa yılı	Üretim (Ton)	Tüketim (Ton)	Stok değişimi (Ton)	Kişi başına tüketim (Kg)	Yeterlilik derecesi (%)
2010/11	476 132	22 394	- 17 012	0,3	1873,9
2011/12	676 138	113 546	17 467	1,5	524,8
2012/13	795 483	168 719	3 018	2,2	415,6
2013/14	811 609	193 771	483	2,5	369,2
2014/15	278 210	46 633	- 83 000	0,6	525,8
2015/16	696 100	126 845	132 782	1,6	483,7
2016/17	749.050	213.832	24.718	2,7	308,7
2017/18	1.006.653	226.613	181.200	2,8	391,5
2018/19	769.927	193.663	-8.841	2,4	350,4

Kaynak: TÜİK, 2020a.

Kayısı taze ve kuru olarak tüketiminin yanında kayısı çekirdeklerinin tatlı olanları çerezlik olarak, acı çekirdekler ise, ilaç ve kozmetik sanayinde değerlendirilmektedir. Kayısı çekirdeği Tarım ve Orman Bakanlığı Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü bilimsel risk değerlendirme

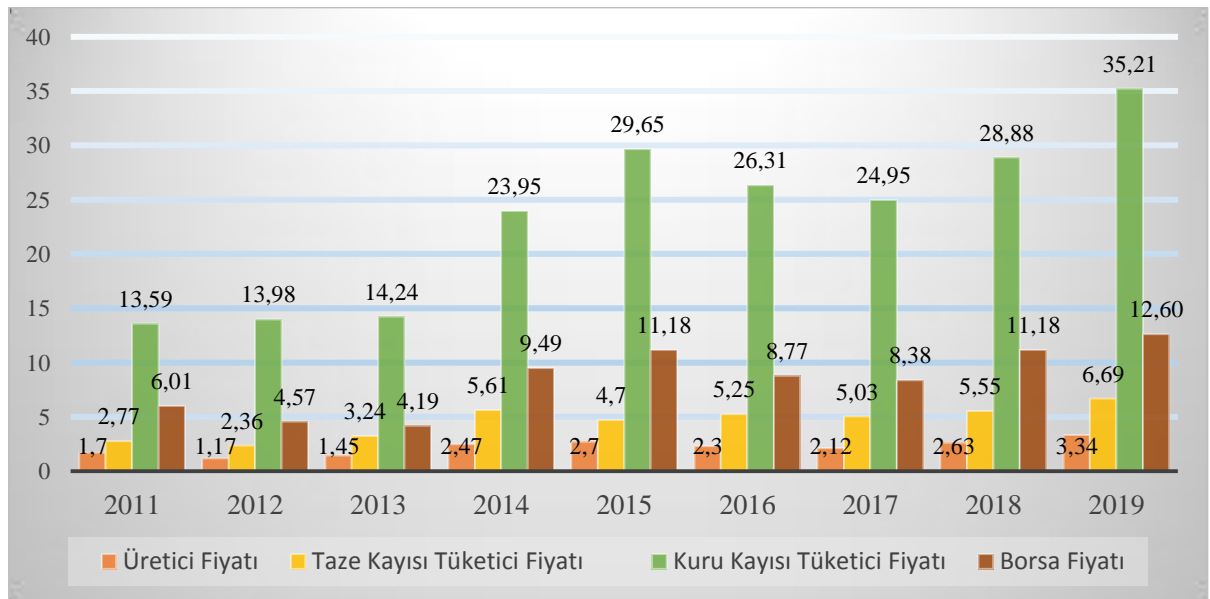
komisyonunca belirlenen bitki listesinde kayısı, kullanılan kısım tohum, çekirdek içi Pozitif “bütün, çekilmiş, öğütülmüş, kırılmış, dilimlenmiş veya ekstresi/ekstraktı hazırlanmış kayısı çekirdeklerinden oluşan ürünlerde hidrosiyamik asit (siyanojenik glikozitlerin hidrolizi ile açığa çıkacak hidrosiyamik asit de dâhil) miktarının 20,0 mg/kg’ı aşmaması” koşulu ile kullanılabilir olarak belirlenmiştir (TOB, 2020b).

3.3. Fiyatlar

Kayısı üretiminde meydana gelen ilkbahar geç donlarından kaynaklı üretim miktarındaki dalgalanmalar fiyat oluşumunu etkileyen en önemli faktördür. Taze kayısı fiyatları depolanabilir olmadığı için üretim miktarına bağlı olarak belirlenmektedir. Kuru kayısı kükürtleme ve gün kurusu şeklinde kurutulmak suretiyle depolanma süresi artırılabilmektedir ve yıl boyu depolama imkânı sunmaktadır. Fakat üreticiler kurutulmuş kayısı için uygun depolama koşullarını sağlayamadığından kısa sürede elden çıkarmaktadır.

Fırat Kalkınma Ajansı ile Malatya Ticaret Borsası arasında 2017 Cazibe Merkezleri Programı kapsamında desteklenen projelerden biri olan “Kuru Kayısı Lisanslı Depoculuk Projesi” sözleşmesi imzalanmış ve 2019 yılında inşaatına başlanan depo 2020 yılı haziran ayında tamamlanmıştır. TMO-TOBB Lidaş tarafından modern alt yapıya sahip ilk kuru kayısı lisanslı deposu, 5.000 ton kapasite ile lisansını alarak 17.09.2020 günü itibarıyla faaliyetlerine başlamıştır. 27.07.2020 tarihinde Toprak Mahsulleri Ofisine fındık, kuru üzüm, kuru incir yanı sıra kuru kayısı alım görevi verilmiştir. Toprak Mahsulleri Ofisi 21.09.2020 tarihinden itibaren lisanslı depoda. 2020 yılı 4 numara kuru kayısı için kilogram başına kükürtlenmiş için 21TL/kg, kükürtlenmemiş (günkurusu) için ise 23TL/kg’den alımlara başlayacaktır.

5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanununa istinaden 12 Nisan 2013 tarihli ve 28616 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Kuru Kayısı Lisanslı Depo Tebliği ile oluşturulmuştur. Tebliğ, kuru kayısının depolanacağı lisanslı depolarda bulunması gereken asgari niteliklere ve depolama hizmetlerinin yürütülmesine ilişkin usul ve esaslar ile kuru kayısı lisanslı depoculuk faaliyetlerine ait diğer hususları içermektedir. Kurulan kuru kayısı lisanslı deposu üreticiye ürününü uygun koşullarda depolama imkanı sağlayarak istediği zaman ürününü piyasaya arz etme imkanı sunacaktır.

Şekil 12. Türkiye’de Kayısı Üretici, Tüketici ve Borsa Fiyatları (TL/kg)

Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre, 2019 yılında taze kayısı üretici fiyatları bir önceki yıla göre %27,0 artış göstererek ortalama 3,34 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. 2020 yılı ilk yedi aylık dönemde Mayıs, Haziran ve Temmuz ayı üretici fiyatı ortalaması ise 3,71 olmuştur.

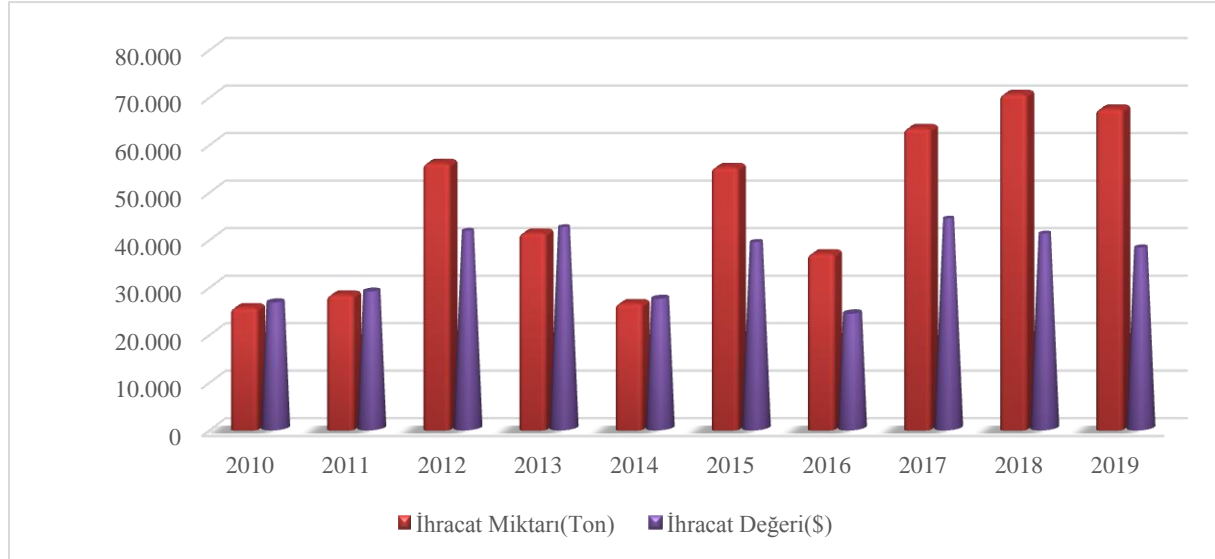
Bunun yanı sıra taze kayısı tüketici fiyatları 2019 yılında bir önceki yıla göre %20,5 artış göstererek ortalama 6,69TL/kg olarak gerçekleşmiştir.2020 yılı ilk yedi aylık dönemde Haziran Temmuz ve Ağustos ayları ortalaması ise 9,43TL/kg olarak gerçekleşmiştir.

Kuru kayısı tüketici fiyatları ise 2019 yılında bir önceki yıla göre %21,9 artarak 35,21 TL /kg olmuştur. TÜİK tüketici fiyat verilerine göre,2020 yılının ilk sekiz ayında kuru kayısı tüketici fiyatları 23,6 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. Kuru kayısı borsa fiyatlarında ise Malatya Ticaret Borsası’nın kuru kayısı HMS fiyatları dikkate alınmış olup borsa fiyatı 2019 yılında bir önceki yıla göre %12,7 artarak ortalama 12,60 TL/kg olarak gerçekleşmiştir (Şekil 12).

3.4. Dış Ticaret

3.4.1. İhracat

Türkiye kayısı üretiminde dünyada birinci sırada yer almasına rağmen taze kayısı ihracatında ikinci sırada yer almaktadır. Taze kayısı yerine ihracatta kuru kayısıya yönelmiştir. Taze kayısının büyük çoğunluğu iç piyasada tüketilmektedir.

Şekil 13. Türkiye'nin Yıllara Göre Taze Kayısı İhracatı

Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre, son on yılda genel olarak artış eğilimi gösteren taze kayısı ihracatı artış göstererek 2010 yılında 25,8 bin tondan 2019 yılında 67,6 bin tona yükselmiştir (Şekil 13).

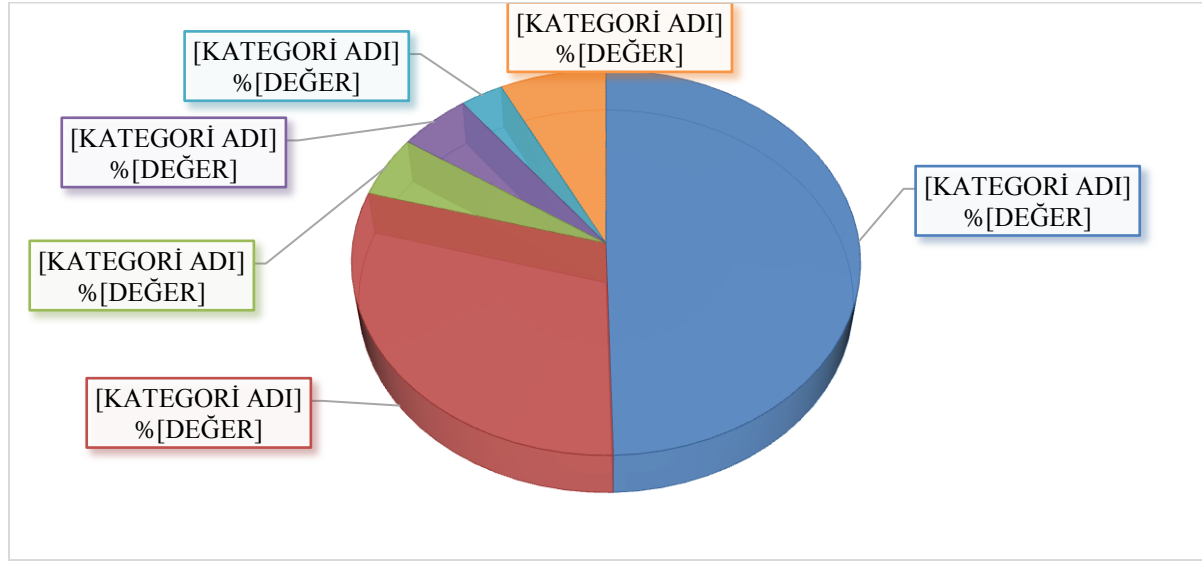
Tablo 12. Türkiye'nin Ülkelere Göre Taze Kayısı İhracatı (Ton)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Irak	4.356	4.341	14.042	7.601	4.182	17.221	18.684	22.591	30.768	33.538
Rusya Federasyonu	8.571	12.909	23.208	18.568	14.708	28.795	0	28.688	21.486	20.135
Suriye	117	13	894	0	323	665	196	1.291	3.764	3.485
Almanya	3.806	3.133	4.729	5.735	1.523	2.887	3.381	3.137	3.409	3.412
Suudi Arabistan	2.167	2.247	1.555	1.261	872	2.345	3.783	3.579	3.380	2.033
Romanya	496	279	347	427	382	533	1.211	1.050	2.287	948
Ukrayna	802	599	3.696	1.217	365	95	285	283	216	696
Azerbaycan	411	362	63	249	74	332	1.339	290	1.551	522
Belarus	146	5	670	428	396	380	3.180	334	546	369
Gürcistan	26	7	16	11	73	176	1.963	43	442	312
Diğer	4.920	4.594	6.982	6.045	3.794	1.908	3.145	2.253	2.885	2.187
Toplam	25.817	28.489	56.202	41.543	26.692	55.337	37.166	63.538	70.734	67.637

Kaynak: TÜİK,2020b

Ülkelere göre yapılan taze kayısı ihracatı incelendiğinde, son on yıllık süreçte genel olarak en fazla ihracat yapılan ülkeler değişmemiş olup son yıl verisi dikkate alındığında toplam ihracatın %92,6'sı beş ülkeye gerçekleştirilmiştir. Ayrıca bu ülkelerin yıllar itibarıyla ihracat miktarında da artışlar görülmektedir. 2019 yılı taze kayısı ihracatında Irak 33,5 bin ton ihracat

ile birinci sırada yer alırken 20,1 bin ton ile Rusya Federasyonu ikinci sırada 3,5 bin ton ihracat ile Suriye üçüncü sırada yer almaktadır (Tablo 12).

Şekil 14. Türkiye'nin Ülkelere Göre Taze Kayısı İhracatı (2019)

Toplam taze kayısı ihracatının %49,6'sı Irak'a, %29,8'i Rusya Federasyonuna %5,2'si Suriye'ye ve %5,0'ı ise Almanya'ya yapıldığı görülmektedir (Şekil 14).

Taze kayısı ihracatının yanı sıra üretilen kayısının büyük çoğunluğu kurutulmuş şekilde ihraç edilmektedir. Kuru kayısı, kuru meyve sektörümüzün önemli geleneksel ihraç ürünlerindedir. Dünyada her yıl yaklaşık 80-90 bin ton kuru kayısı ihracatı yapılmaktadır. Yıllara göre değişmekle birlikte dünya ihracatının %65-70'i Türkiye tarafından gerçekleştirilmektedir.

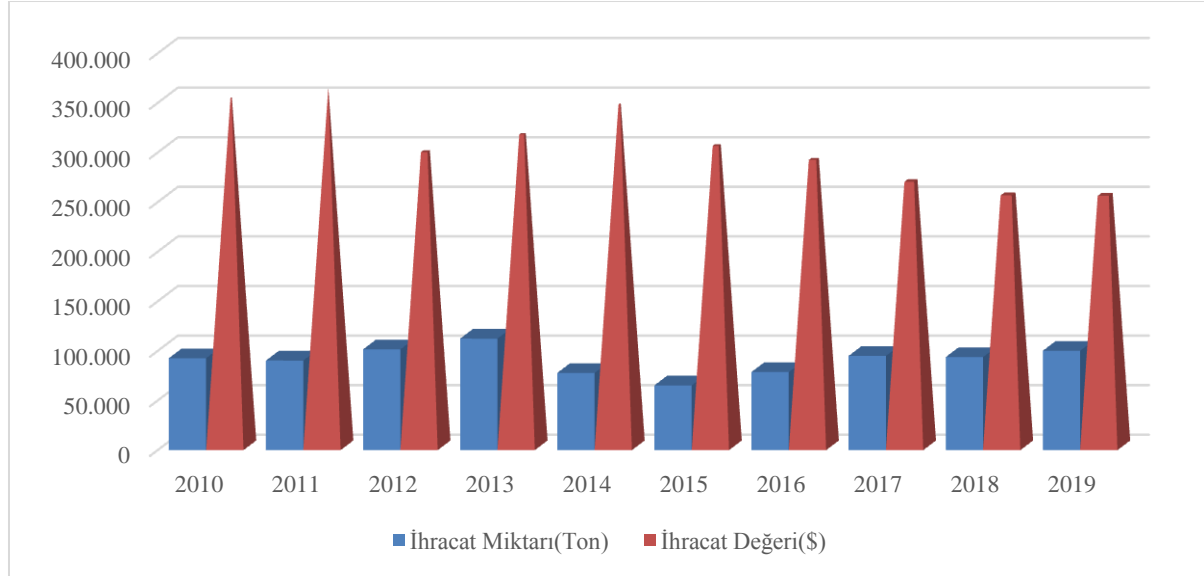
Türkiye'de kayısı, "Gün Kuruşu" ve "Kükürtleme" yöntemi olmak üzere iki metotla kurutulmaktadır. Kuruma süresini kısaltmak, doğal rengi korumak, böceklenmeyi önlemek ve muhafaza süresini artırmak amacıyla yapılan kükürtleyerek kurutma, toplam üretimin %80'inden fazlasını oluşturmaktadır(Hepsağ ve ark.,2016).

Kükürtleme işlemi sırasında kayısıda bulunan kükürt miktarı istenilen seviyenin üstünde olabilmektedir. Kuru kayısı ithal eden ülkelerin ithalatına izin verdikleri kükürt miktarı AB ülkelerinde 2000 ppm, ABD ve Avustralya'da 3000 ppm, Kanada'da 2500 ppm'dir. Resmi Gazetede 16.11.1997 tarihinde yayınlanarak yürürlüğe giren Türk Gıda Kodeksine göre kuru kayısıda maksimum kalıntı kükürt miktarı 2000 ppm olarak belirlenmiştir. Kükürt miktarının yüksek olması ihracatta sorunlar yaşanmasına neden olmaktadır.

TÜBİTAK MAM GE yürütücülüğünde 01/02/2014 tarihinde başlayan Yüksek Kaliteli Kuru Kayısı Üretimi için Kükürtleme, Kurutma ve Depolama Sistemlerinin Geliştirilmesi-TARAL 1007 projesi, TAGEM-Kayısı Araştırma Enstitüsü), Gökser Makine), İnönü Üniversitesi işbirliği ile TÜBİTAK MAM'da Gıda Enstitüsü, Kimyasal Teknoloji Enstitüsü ve Enerji Enstitüsünün ortak çalışmaları ile 2020 yılında tamamlanmıştır. Projenin amacı ihracatta kükürtleme ve kurutma kaynaklı yaşanan kalite sorunlarına çözüm üretmek ve yüksek kalitede kuru kayısı üretimini sağlayarak kontrollü ve hijyenik üretim yapılabilir, enerji ve

çevre dostu sistemler geliştirmektedir. Proje sonuçlarına göre, geleneksel olarak yapılan kükürtleme işlemlerinde süre 1,5 günden 4 saate düşürülmüş, geleneksel kurutmada süre 10 günden 44-48 saate düşürülmüştür.

Bu iklim şartlarından kaynaklanan olumsuzluklara rağmen üretimde yaşanan artışa paralel olarak, ihracatta da artış yaşanmaktadır. Son on yılda kuru kayısı ihracatında rekor düzeye 2013 yılında ulaşılarak 112,4 bin ton ihracat yapılmıştır. Yıllar itibarıyla arz miktarına bağlı olarak ihracat miktarı ve oranları değişmektedir. Dünya kuru kayısı ihracatında ilk sırada yer alan Türkiye, 2019 yılında 252,9 bin \$ karşılığında, yaklaşık 100,2 bin ton kuru kayısı ihracatı gerçekleştirmiştir.

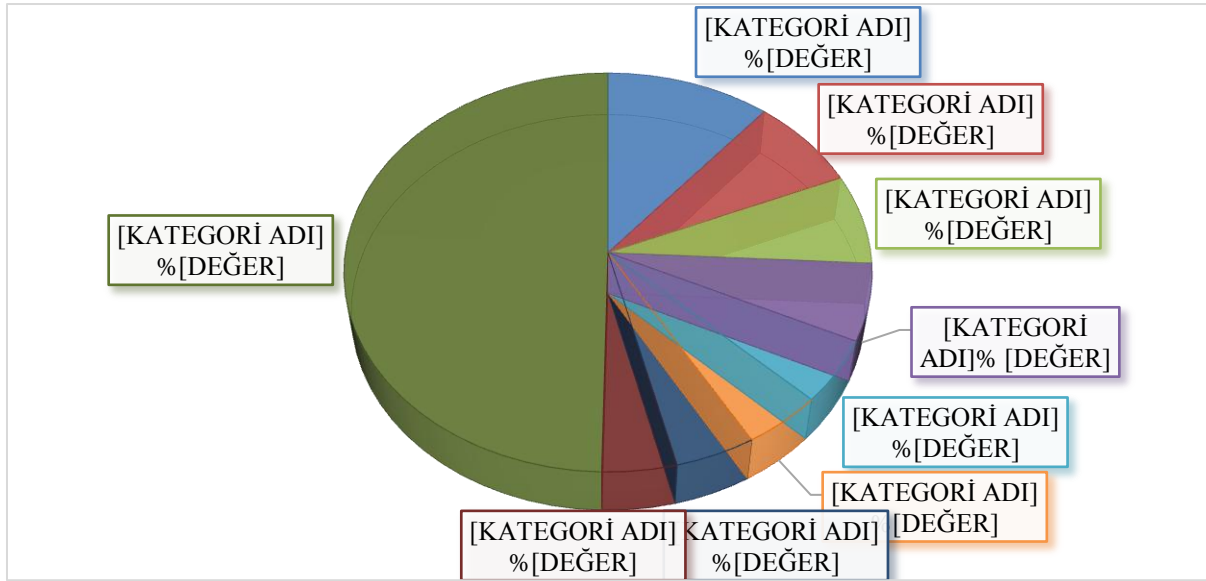
Şekil 15. Türkiye Yıllara Göre Kuru Kayısı İhracatı

Kuru kayısı ihracatında en önemli unsurlardan bir diğeri, ihracatımızın belirli ülkelere yoğunlaşmış olmasıdır. En fazla ihracat yapılan ilk 10 ülkenin bütün kuru kayısı ihracatımızdaki payı %60 dolaylarındadır (Tablo 13).

Tablo 13. Ülkelere Göre Kuru Kayısı İhracat Miktarı (Ton)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ABD	13.718	13.032	14.295	14.861	10.824	9.934	10.583	13.892	11.198	11.066
Fransa	6.996	6.370	7.311	7.633	7.117	5.042	6.775	7.568	7.584	7.533
Rusya Fed.	13.908	11.471	13.532	15.036	6.326	5.491	4.238	6.126	5.469	7.284
Almanya	8.028	8.035	7.146	8.534	7.216	4.040	5.489	5.948	6.251	6.225
Birleşik K.	7.803	6.496	6.615	7.176	6.390	4.972	5.722	5.631	5.563	5.119
Ukrayna	2.909	3.278	4.488	4.274	1.400	925	2.012	3.085	3.630	4.512
Avustralya	5.107	4.857	5.291	5.327	4.625	3.541	3.771	4.876	4.917	4.509
Brezilya	3.107	3.966	3.619	4.029	3.097	2.212	3.606	4.165	4.573	4.174
Belarus	100	117	194	770	281	450	2.123	2.886	3.872	3.268
Ege Ser.Böl.	2.483	1.902	2.793	3.047	2.345	1.932	2.344	3.157	3.038	3.262
Diğer	28.527	30.798	36.268	41.741	28.229	26.727	32.092	37.664	37.708	43.204
Toplam	92.687	90.321	101.550	112.429	77.850	65.267	78.755	94.999	93.801	100.156

Kaynak: TÜİK, 2020b

Şekil 16. Türkiye'nin Ülkelere Göre Kuru Kayısı İhracatı (2019)

Türkiye 2019 yılı itibarıyla toplam kuru kayısı ihracatının %11,0'ı Amerika Birleşik Devletlerine, %7,5'i Fransa'ya, %7,3'ü Rusya Federasyonu'na, %6,2'si Almanya'ya ve %5,1'i Birleşik Krallık'a yapılmaktadır (Şekil 16).

Türkiye taze kayısı ve kuru kayısıda önemli bir ihracatçı ülke olmasından kaynaklı ithalat miktarı yok denecek kadar düşük bir düzeydedir. Türkiye'nin taze kayısı ithalat miktar ve değeri tablo 26'da kuru kayısı ithalat miktar ve değeri ise tablo 28'de verilmiştir.

4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Dünya nüfusu dikkate alındığında kişi başına düşen taze kayısı miktarı yaklaşık 0,5 kg gibi çok düşük düzeydedir. Dünya kuru kayısı üretiminde birinci sırada yer alan Türkiye, gerek gen kaynakları ve gerekse üretim alanları bakımından büyük bir potansiyele sahip olup hem ağaç sayısı hem de üretim miktarı sürekli artış göstermektedir(Çatı ve ark.,2007)

Üretilen kayısının önemli bir bölümü kuru kayısı olarak değerlendirilmektedir. Kurutmalık dışında kalan kayısı genellikle sofralık ve meyve suyu sanayinde iç piyasada tüketilmektedir. Kayısı çekirdeklerinin tatlı olanları çerezlik olarak, acı çekirdekler ise, ilaç ve kozmetik sanayinde değerlendirilmektedir. Yeni tüketim alanlarının geliştirilmesi için kayısının beslenme ve insan sağlığı açısından önemi geniş kitlelere doğru bir şekilde tanıtılması gerekir. Bilindiği gibi meyve seçimi ve tüketimi ile ilgili davranışlar öğrenilmiş davranışlar olup, bu davranışların değiştirilmesi güç ve yavaş işleyen bir süreçtir. Bu bakımdan bireylerde kayısı tüketim alışkanlığının kazandırılması için beslenme eğitim programları düzenlenmeli, televizyon, radyo gazete ve internet gibi çeşitli iletişim araçlarında kayısının faydalarını anlatan reklam çalışmalarına ağırlık verilmelidir (TOB, 2014).

Malatya önemli bir kayısı üretim merkezi olması itibarıyla, Türkiye kuru kayısı ihracatında da özel bir yere sahiptir. Türkiye taze kayısı üretiminin yarısından fazlasını sağlayan bu ilde üretim yoğun olarak kuru kayısıya yönelik olup, üretilen kayısının önemli bir bölümü kurutulmakta ve kurutulan kayısının yaklaşık %90 ihraç edilmektedir.

Kayısı yetiştiriciliğinde en önemli sorun olan ilkbahar geç donlarından korunmanın en etkili yolu, don tehlikesinin bulunduğu rutubetli, taban araziler ve soğuk havanın biriktiği vadi içlerinde kayısı bahçesi tesis edilmemesidir. Kayısı ağaç sayısındaki artışı da dikkate alırsak bundan sonraki süreçte kurulacak bahçelerde bu hususun dikkat alınması önem arz etmektedir. Kayısı bahçelerinin don riski nispeten daha az olan alanlarda tesis edilmesi, buna yönelik uygunluk haritalar oluşturulmalıdır. Don riski bulunan bölgede kayısı bahçesi tesis edilmişse rüzgâr fanları rüzgârın yönünü değiştirerek don riskini azaltmaktadır. Ayrıca, damla sulama ve yağmurlama sulama yöntemleriyle de don riskinin olduğu zamanlarda yapılacak doğru sulamanın dona karşı etkili olduğu belirtilmektedir. Bütün bunlar dikkate alındığında kayısı üretim miktarındaki dalgalanmalar büyük miktarda engellenmiş ve buna bağlı olarak da fiyat istikrarı sağlanmış olacaktır.

Kayısı kurutmada kullanılan geleneksel kükürtleme odaları ve kurutma tesislerinin yetersizliği mevcuttur. Bu kapsamda «Yüksek Kaliteli Kuru Kayısı Üretimi İçin Kükürtleme, Kurutma ve Depolama Sistemlerinin Geliştirilmesi» proje sonuçlarının yaygınlaştırılması kükürt uygulama işlemlerinin uygun koşullarda yapılarak uluslararası standartlara ve ilgili gıda kodeksine uygun üretimin gerçekleştirilmesini sağlayacaktır. Ayrıca geleneksel metotlarla kükürtleme işleminin yapılması, ihracatta sorunlar yaşanmasına sebep olmaktadır. Kuru kayısıda kalıntı kükürt sorununun çözümü ve kaliteli ve pazar isteklerine uygun üretim için üretici ve tüccar arasında sözleşmeli üretimin geliştirilmesi, kerevet ile kükürtleme sistemine geçilmesi ve düşük kükürtlü kuru kayısıların soğuk hava depolarında muhafaza edilmesi gerekmektedir.

Değişen iklim şartları nedeniyle hastalık ve zararlı popülasyonunda artış yaşanması ürün kayıplarına ve ürün kalitesinin düşmesine neden olmaktadır. Hastalık ve zararlılara dayanıklı klonal anaçların seçimi ve geliştirilmesine yönelik çalışmaların yapılmasını ihtiyaç duyulmaktadır.

Kayısı üretiminin yoğun olarak yapıldığı Malatya ve çevre illerde görülen monokültür tarımsal yapı ve çiftçi gelirlerinin büyük ölçüde kayısı tarımına bağlı olması nedeni ile riskli alanlarda alternatif ürünlerin araştırılarak teşvik edilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Kayısı tarımı yapan işletmelerin küçük ölçekli olması, uygun bir örgütlenme modeli ile bu işletmelerin bir araya getirilerek daha etkin üretime katılmaları sağlanmalıdır.

Türkiye ve bölge ekonomisi için stratejik bir ürün olan kuru kayısı 2020 yılında başlamak üzere TMO kuru kayısı alımlarına başlaması, fiyat istikrarı sağlayarak ihracattaki payımızı da artıracaktır.

Malatya kayısının coğrafi işaretli ürün olarak tescil edilmesi pazarlamada önemli bir avantaj sağlayacaktır. Bu avantajı kullanarak ve tanıtım-reklam faaliyetlerine önem verilmesi gerekmektedir.

EK TABLOLAR

Tablo 14. Ülkelere Göre Dünya Kayısı Üretim Alanı (Ha)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Türkiye	104.056	108.053	112.079	114.052	115.613	117.907	123.176	123.805	125.049	125.756
İran	82.650	81.290	40.567	35.461	53.205	53.624	54.500	44.885	54.666	57.977
Özbekistan	34.000	35.500	39.286	41.804	44.616	47.134	48.829	95.942	41.711	38.694
Cezayir	34.119	49.495	49.191	47.376	46.893	38.590	38.857	38.239	44.307	35.500
Pakistan	30.206	29.648	29.634	27.536	28.578	26.950	25.746	24.940	22.715	22.140
İspanya	19.226	18.333	18.729	18.542	20.300	18.451	18.822	20.353	21.002	20.567
Çin, anakara	15.000	15.250	15.315	16.131	16.825	17.323	17.982	18.877	19.604	20.343
İtalya	18.033	19.543	19.595	19.186	18.999	19.093	18.718	17.370	17.363	17.809
Japonya	17.100	16.900	16.600	16.400	16.200	16.200	15.900	15.600	15.100	14.800
Suriye	13.563	13.700	13.746	13.801	13.780	13.783	14.000	14.000	14.000	14.000
Fransa	14.017	13.797	13.269	12.743	12.176	12.207	12.014	12.177	12.197	12.280
Rusya Federasyonu	11.000	11.000	11.000	11.000	11.000	11.400	11.300	11.076	9.274	11.251
Fas	11.196	12.244	12.505	12.225	12.298	12.360	12.426	12.964	11.419	11.153
Afganistan	8.170	8.320	8.320	8.350	9.005	9.005	9.116	8.595	13.413	10.908
Tacikistan	9.800	10.000	10.500	10.700	11.200	11.600	11.315	11.614	11.134	10.773
Ermenistan	7.808	7.928	7.739	8.221	8.890	9.027	9.242	9.531	10.507	10.644
Yunanistan	5.899	5.802	6.144	6.259	6.518	7.022	7.314	7.760	7.992	7.940
Kırgızistan	8.000	8.000	7.800	7.400	8.300	8.500	8.000	8.249	8.037	7.855
Ukrayna	9.200	9.200	9.300	9.300	9.300	8.500	8.200	7.600	7.800	7.600
Mısır	6.602	6.241	6.247	6.127	6.332	6.305	6.050	5.757	6.097	6.472
Tunus	7.900	5.982	7.344	7.840	7.090	6.600	6.970	6.406	6.284	6.315
Sırbistan	4.500	3.500	5.000	5.000	5.290	5.290	5.471	5.670	5.707	5.860
Hindistan	4.703	4.826	4.924	5.000	5.000	5.000	5.011	5.414	5.511	5.620
Macaristan	4.840	4.285	4.306	4.320	4.440	4.570	4.708	4.907	4.971	5.431
Libya	4.057	4.250	4.317	4.300	4.623	4.797	4.737	4.851	4.954	5.055
Lübnan	5.900	4.516	3.337	5.339	5.402	5.401	5.235	5.056	5.000	4.942
Avustralya	5.007	5.318	6.350	6.300	6.320	6.250	7.652	4.592	7.151	4.619
ABD	4.998	4.917	4.796	4.593	4.391	4.379	3.893	4.450	4.570	4.290
Çin	7.349	6.425	5.689	4.483	4.064	4.256	4.229	4.204	3.922	3.764
Kazakistan	2.300	2.500	3.136	3.544	2.970	3.581	3.371	3.360	3.282	3.740
Diğer	39.650	37.675	39.067	38.641	37.547	36.948	36.185	34.531	35.569	34.632
Dünya	550.849	564.438	535.832	531.974	557.165	552.053	558.969	592.775	560.308	548.730

Kaynak: FAO, 2020

Tablo 15. Ülkelere Göre Dünya Kayısı Üretimi (Bin Ton)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Türkiye	661	450	650	760	780	278	696	730	985	750
Özbekistan	292	325	384	426	480	547	606	1.325	533	494
İran	435	388	346	310	380	242	252	240	331	342
Cezayir	203	198	286	269	320	217	293	257	257	242
İtalya	215	253	263	247	198	223	218	237	266	229
İspanya	95	79	87	118	132	136	154	140	163	176
Pakistan	194	190	189	178	178	171	173	166	142	128
Fransa	190	143	149	175	127	176	159	603	655	115
Japonya	115	92	107	90	124	111	98	93	87	112
Ukrayna	74	77	120	63	135	65	65	81	87	112
Yunanistan	60	63	67	79	75	90	95	95	114	109
Ermenistan	81	30	49	76	89	42	116	62	87	104
Fas	134	135	159	122	101	90	104	71	113	102
Mısır	113	93	97	99	92	98	95	90	96	100
Rusya Federasyonu	60	51	60	57	62	62	60	61	53	66
Çin, anakara	43	45	48	49	51	53	54	55	57	59
ABD	62	60	60	55	55	59	38	58	41	36
Romanya	32	24	34	29	28	44	31	31	34	36
Türkmenistan	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34
Suriye	99	62	76	72	65	32	32	32	32	32
Tacikistan	20	21	25	30	31	33	32	32	32	32
Tunus	30	24	30	34	30	29	33	31	31	31
Libya	21	22	23	26	26	27	27	28	28	29
Azerbaycan	20	19	19	24	24	22	24	25	27	29
Arjantin	26	26	26	26	27	27	27	27	27	27
Güney Afrika	47	44	58	53	42	35	48	26	31	27
Kırgızistan	22	21	22	24	27	28	24	24	25	26
Sırbistan	31	23	33	23	30	30	28	26	41	25
Lübnan	29	21	15	25	25	24	22	22	21	21
Kazakistan	13	12	12	19	15	19	18	19	17	20
Diğer	304	279	285	269	308	296	281	208	323	194
Dünya	3.756	3.303	3.812	3.862	4.090	3.336	3.934	4.926	4.769	3.839

Kaynak: FAO, 2020

Tablo 16. Ülkeler Göre Dünya Taze Kayısı İhracat Miktarı (Ton)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
İspanya	29.205	31.439	42.135	61.764	56.765	80.111	79.347	89.275	109.234	92.834
Türkiye	25.817	28.489	56.202	41.543	26.692	55.337	37.177	63.538	70.734	67.638
Özbekistan								22.801	42.664	58.024
İtalya	22.574	19.909	31.441	15.643	25.329	24.551	24.755	44.609	26.603	48.161
Surinam	0	0	0	0	0	0	0	0	14.778	43.722
Yunanistan	19.781	15.723	25.883	15.945	16.956	10.013	16.190	24.681	23.925	23.030
Fransa	47.812	48.752	58.667	45.335	65.316	53.103	42.318	56.412	28.276	21.769
Afganistan	1.934	3.465	3.226	8.728	3.634	4.559	6.816		554	18.104
Kazakistan	100	303	96	356	325	472	4.198	3.787	462	9.088
Sırbistan	3.163	3.309	1.976	1.859	7.737	1.519	1.996	8.989	1.661	8.552
Kırgızistan	14.408	13.567	18.469	13.987	9.389	7.607	1.146	2.233	2.633	6.085
Ürdün	1.376	1.860	3.537	5.020	4.032	6.344	5.875	8.366	5.816	5.272
ABD	5.851	6.499	7.647	7.966	6.989	5.689	7.213	7.874	4.658	5.162
Moldova	1.576	3.542	1.420	3.441	2.992	2.456	5.781	3.184	1.848	5.019
Tacikistan					2.060	223	2.946	2.424	2.674	4.038
Avusturya	524	566	709	1.352	1.079	2.486	3.203	2.924	2.828	3.867
Hollanda	3.658	3.905	4.958	4.811	6.146	4.052	3.815	4.268	3.849	3.861
Ermenistan	1.971	6.573	12.318	20.524	1.734	16.510	3.153	3.905	7.215	3.667
Almanya	2.779	1.665	3.148	3.528	3.278	3.971	3.627	2.985	4.072	3.009
Macaristan	3.930	3.901	2.335	4.662	3.424	2.169	3.484	3.462	1.166	2.782
Güney Afrika	5.303	6.208	5.822	3.701	4.328	3.683	4.527	4.134	3.639	1.965
Makedonya	153	279	234	439	392	236	170	844	544	1.846
Litvanya	1.191	1.858	3.024	1.426	4.371	2.768	544	1.697	1.017	1.613
Şili	2.285	1.828	1.103	710	657	648	1.348	772	1.306	1.153
Belçika	1.765	2.237	3.189	2.535	3.628	3.188	3.123	3.353	736	1.094
Polonya	884	1.390	3.268	2.295	2.105	1.117	1.293	1.189	548	997
Çin	1.031	1.274	1.250	856	787	993	1.043	1.180	835	971
Portekiz	207	329	439	134	198	253	290	941	1.171	955
Slovenya	272	151	250	37	108	601	402	796	640	827
Bulgaristan	243	272	787	848	1.284	639	613	2.001	908	701
Diğer	51.577	53.145	40.692	85.202	45.418	28.098	67.620	41.566	17.063	5.387
Dünya	251.370	262.438	334.225	354.647	307.153	323.396	334.013	414.190	384.057	451.193

Kaynak: ITC, 2020

Tablo 17. Ülkeler Göre Dünya Taze Kayısı İhracat Değeri (Bin \$)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
İspanya	49.840	55.829	69.893	122.813	110.157	127.654	126.500	123.085	168.935	132.517
Özbekistan								20.308	48.353	67.325
İtalya	36.569	36.832	47.043	36.877	45.153	41.936	40.974	56.326	43.160	64.023
Türkiye	26.648	28.936	41.613	42.391	27.420	39.236	24.307	44.192	41.019	38.097
Fransa	105.820	106.754	108.040	112.394	122.595	97.123	85.078	83.533	50.824	37.097
Yunanistan	26.372	19.539	25.103	22.029	21.442	11.683	15.636	16.522	21.425	18.770
Afganistan	1.160	1.373	1.578	3.678	5.568	3.193	5.356		133	13.823
Surinam	0	0	0	0	0	0	0	0	5.927	11.342
ABD	11.790	13.108	15.668	16.078	14.797	11.787	13.874	17.186	9.942	10.561
Avusturya	1.507	1.283	1.114	3.259	2.626	5.631	7.132	5.522	5.962	6.567
Hollanda	11.296	9.581	10.147	11.439	11.870	7.188	7.040	6.204	7.128	6.289
Sırbistan	1.726	2.800	1.646	1.349	5.841	1.300	1.544	6.177	1.612	5.292
Ermenistan	1.255	6.223	10.283	14.847	1.505	5.322	1.921	1.571	5.041	5.232
Almanya	6.099	3.646	5.782	8.198	7.275	7.505	7.069	4.392	7.279	4.888
Güney Afrika	8.359	10.736	8.375	5.698	7.708	5.998	6.074	6.766	5.907	4.724
Moldova Cumhuriyeti	1.184	2.360	1.467	1.678	2.149	1.232	1.998	1.228	936	3.720
Macaristan	4.999	5.852	3.689	7.100	5.154	3.170	4.874	4.238	2.130	3.250
Kazakistan	31	166	21	111	51	15	65	76	106	2.940
Kırgızistan	4.260	5.141	12.178	9.356	4.080	1.430	1.027	1.785	2.016	2.907
Belçika	4.796	6.069	7.354	7.134	9.085	7.374	7.833	7.118	1.831	2.711
Ürdün	3.486	5.199	9.724	12.428	10.458	17.021	16.167	14.610	10.580	2.689
Avustralya	897	2.084	1.401	1.851	1.524	2.055	1.016	1.684	1.701	2.087
Litvanya	2.896	4.662	6.100	3.639	8.020	2.155	346	1.262	1.258	2.036
Şili	5.094	3.973	2.618	2.382	1.773	1.117	2.009	1.277	1.826	1.855
Yeni Zelanda	5.533	6.712	8.267	5.489	6.572	3.414	4.611	3.780	1.872	1.349
Makedonya	90	197	155	356	327	158	216	547	442	1.230
Portekiz	474	709	694	297	388	488	257	829	1.726	1.071
Polonya	868	1.275	3.621	2.226	2.713	1.009	1.756	1.086	615	1.062
Çin	630	887	886	741	732	1.044	1.110	1.398	962	1.036
Bulgaristan	340	550	719	967	1.277	792	826	1.339	1.086	990
Diğer	58.779	64.077	44.193	84.788	44.423	26.918	43.719	31.646	18.511	7.532
Dünya	382.798	406.553	449.372	541.593	482.683	434.948	430.335	465.687	470.245	465.012

Kaynak: ITC,2020

Tablo 18. Ülkeler Göre Dünya Taze Kayısı İthalatı Miktarı (Ton)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Almanya	49.141	44.668	56.773	57.202	60.813	59.616	57.125	70.266	59.930	61.089
Rusya Fed.	54.751	61.915	67.198	68.259	36.799	43.741	32.736	51.667	52.999	50.365
Kazakistan	4.663	17.682	25.711	58.015	37.447	7.965	32.370	15.458	30.102	36.663
Irak					0	18.956	23.217	32.930	37.672	33.562
Pakistan	1.982	5.351	2.574	3.102	6.960	6.519	1.206	13.804	25.369	17.845
Fransa	11.052	10.800	15.841	21.394	17.119	20.480	20.515	20.798	22.653	17.003
İtalya	16.059	23.834	21.003	26.342	28.150	32.133	22.772	21.901	20.141	16.140
Avusturya	10.517	8.752	9.898	9.009	8.653	11.522	13.309	18.422	13.469	15.724
Polonya	3.793	4.327	8.186	3.943	6.976	5.461	5.069	12.454	9.858	12.860
Çek Cum.	4.598	4.280	6.719	5.469	6.077	6.019	6.123	12.633	7.745	10.849
Birleşik Krallık	5.051	5.430	6.674	7.118	9.961	8.923	9.021	12.070	10.209	10.172
Romanya	1.369	2.644	3.872	2.751	3.647	3.123	4.592	9.293	7.671	10.055
Kırgızistan	0	0	0	1.282	934	43	3.304	4.311	7.755	9.274
Suudi Arabistan	5.233	5.965	6.696	6.863	4.291	8.381	9.388	10.223	8.380	9.256
İsviçre	7.030	5.844	7.865	7.859	7.621	9.421	8.693	11.934	7.757	8.081
Belçika	5.308	6.001	7.999	6.722	7.976	6.917	7.420	8.632	6.829	7.710
Ukrayna	2.728	2.547	10.308	3.792	2.582	842	992	3.120	2.106	5.644
Hollanda	7.904	7.184	9.124	7.583	10.340	5.402	5.215	6.536	5.891	5.449
Bulgaristan	845	2.092	3.415	1.497	2.001	1.626	3.210	5.413	4.721	4.734
Kanada	4.685	4.354	4.716	4.838	4.193	3.004	3.857	3.155	2.767	3.496
Suriye	316	181	1.639	153	928	665	196	1.291	3.764	3.487
Portekiz	2.562	1.424	1.537	2.525	1.974	2.432	3.499	3.645	4.129	3.453
Hırvatistan	1.678	1.571	2.103	1.370	1.855	1.661	1.793	1.636	2.286	3.347
Azerbaycan	560	1.560	360	269	0	22	1.468	551	1.790	3.012
Slovenya	1.738	1.256	1.795	1.388	1.890	1.861	1.723	2.791	2.116	2.691
Slovakya	611	1.380	1.309	1.226	1.403	1.490	1.659	2.770	2.178	2.559
Litvanya	1.347	2.052	3.230	1.742	5.068	5.201	1.260	2.636	2.077	2.382
Bosna Hersek	530	387	428	563	831	622	690	1.678	592	2.311
Belarus	1.378	1.562	2.469	3.950	4.934	8.035	6.282	4.375	2.401	2.301
İsveç	534	589	1.107	995	1.121	1.859	1.707	2.439	2.276	2.179
Diğer	41.637	37.181	43.548	37.551	29.256	31.265	26.959	28.310	25.437	18.779
Dünya	249.600	272.813	334.097	354.772	311.800	315.207	317.370	397.142	393.070	392.472

Kaynak: ITC, 2020

Tablo 19. Ülkeler Göre Dünya Taze Kayısı İthalat Değeri (Bin \$)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Almanya	100.650	96.642	105.370	134.627	124.207	109.948	110.828	110.770	110.991	100.445
Rusya Fed.	71.954	74.370	73.782	70.859	45.232	36.344	18.342	44.747	42.014	49.445
Kazakistan	2.254	13.782	20.467	52.769	33.571	12.879	18.891	13.889	30.685	24.636
Fransa	19.538	18.888	26.973	44.888	36.024	36.279	36.500	31.066	35.945	23.854
Avusturya	20.170	18.918	18.744	20.628	18.407	22.246	24.494	24.400	24.154	22.026
Birleşik Krallık	14.342	14.970	15.690	19.681	27.275	20.469	21.096	24.254	23.064	20.162
İsviçre	19.152	16.654	19.166	23.369	20.781	23.732	22.571	24.445	18.996	17.981
Polonya	5.649	6.675	10.500	6.624	11.876	7.943	7.058	13.675	13.529	16.940
İtalya	27.318	38.446	27.584	46.580	41.256	43.338	30.942	21.189	23.575	16.684
Belçika	13.048	15.112	17.568	18.943	19.173	15.544	18.144	16.929	15.716	15.775
Çek Cumhuriyeti	6.997	7.302	8.056	8.123	9.167	7.701	8.726	12.816	11.030	13.650
Pakistan	2.087	953	5.527	2.957	6.384	8.491	944	10.181	11.250	13.485
Romanya	769	2.265	2.110	2.199	2.885	3.355	4.564	7.458	7.592	8.647
Kanada	10.036	10.274	12.939	12.556	10.832	8.331	9.182	8.657	8.072	8.385
Hollanda	23.267	17.524	23.149	23.153	21.850	9.915	10.783	9.452	9.956	8.322
Ukrayna	2.733	2.065	12.563	4.578	2.644	895	1.003	2.601	2.142	7.069
Irak					0	6.615	7.486	12.730	12.965	6.996
Suudi Arabistan	3.567	4.278	4.424	4.422	3.988	7.397	8.149	7.363	5.893	6.934
Kırgızistan	0	0	0	1.230	665	8	929	3.370	5.566	4.797
Portekiz	3.920	2.159	2.079	4.004	3.033	3.095	4.461	3.862	5.083	3.905
Slovenya	2.849	2.465	2.622	3.001	3.421	2.900	2.823	3.439	3.397	3.736
Azerbaycan	169	468	110	89	0	5	1.506	586	2.165	3.704
Slovakya	1.190	1.596	2.004	1.376	1.812	2.119	2.270	3.346	3.331	3.683
Hırvatistan	1.815	1.906	2.152	2.175	2.576	2.227	2.389	2.405	2.788	3.477
ABD	5.332	3.749	4.028	1.853	2.591	1.586	3.309	2.515	3.662	3.168
Litvanya	3.263	5.002	6.401	4.246	9.439	4.444	1.525	2.659	2.806	3.119
Mısır	386	1.452	1.633	2.043	408	2.459	1.867	1.142	2.193	3.007
İsveç	1.091	1.505	2.181	2.283	2.509	3.333	2.869	3.395	3.659	2.923
Belarus	1.260	959	2.603	3.223	5.755	8.263	7.206	5.228	2.956	2.461
Danimarka	1.652	1.293	1.549	1.564	1.820	1.619	1.957	1.762	2.321	2.413
Diğer	47.896	52.162	52.044	50.181	50.703	44.878	38.175	41.082	37.461	27.136
Dünya	414.354	433.834	484.018	574.224	520.284	458.358	430.989	471.413	484.957	448.965

Kaynak: ITC, 2020

Tablo 20. Ülkelere Göre Kuru Kayısı İhracat Miktarı (Ton)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Türkiye	92.687	90.321	101.550	112.429	77.850	65.267	78.858	94.999	93.801	100.137
Özbekistan								10.889	7.453	9.035
Kırgızistan	550	127	329	136	813	317	445	3.283	4.116	8.595
Afganistan	0	0	0	0	0	0	0		0	8.202
Tacikistan					36.204	19.991	20.896	15.587	10.904	8.071
Belarus	59	3	19	216	282	202	2.378	2.638	3.673	4.075
İspanya	628	334	1.031	1.681	2.360	2.339	2.308	2.146	5.054	2.451
Hollanda	2.034	2.240	1.320	1.247	2.074	1.134	1.298	1.436	1.649	1.706
Fransa	1.280	1.445	1.381	1.675	1.424	1.236	1.159	1.354	1.354	1.571
Almanya	2.182	1.839	1.957	2.666	2.431	1.503	1.452	1.406	1.077	1.392
ABD	1.622	1.515	1.731	1.627	1.775	1.189	1.390	1.583	1.070	1.343
Yunanistan	81	141	1.178	440	586	139	215	513	330	1.109
Güney Afrika	1.122	900	1.077	1.236	1.075	1.039	1.029	1.026	1.243	670
Pakistan	559	423	420	680	597	482	228	193	348	487
Nijerya	5	0	0	0	3		0	0	0	432
İtalya	482	527	428	454	393	306	423	1.207	426	408
Litvanya	586	582	908	974	524	354	318	454	371	379
Kanada	57	125	116	76	107	153	119	256	304	326
Birleşik Krallık	621	573	433	331	425	516	396	319	462	325
Polonya	38	48	23	45	139	169	76	94	207	321
İran	101	1.205	1.233	865	859	710	469	473	1.051	317
Belçika	287	271	132	221	308	170	239	251	123	273
Danimarka	232	226	360	291	249	104	142	347	549	263
Rusya Fed	194	14	37	40	177	509	151	200	166	255
Irak					0	1	23	2	49	215
Slovakya	342	202	209	231	85	92	83	164	153	156
Makedonya	3	1	0	1	0	0	0	0	0	136
Letonya	261	103	343	277	324	432	125	136	139	134
Suriye	50	192	138	301	64	137	123	322	207	132
Kazakistan	0	5.394	10.762	9.883	8.328	4.653	781	809	653	124
Diğer	37.325	35.300	37.832	34.964	24.470	32.708	20.036	7.069	2.080	1.345
Dünya	143.388	144.051	164.947	172.987	163.926	135.852	135.160	149.156	139.012	154.385

Kaynak: ITC, 2020

Tablo 21. Ülkelere Göre Kuru Kayısı İhracat Değeri (Bin \$)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Türkiye	350.597	360.907	296.504	314.134	344.297	302.689	289.106	266.928	253.377	253.138
Afganistan	0	0	0	0	0	0	0		0	20.076
Özbekistan								10.494	7.387	11.402
Fransa	8.321	10.444	9.102	10.577	9.772	10.062	8.717	8.448	7.647	7.979
Almanya	11.252	12.138	10.805	13.278	16.412	11.186	9.283	8.042	6.112	7.033
ABD	7.067	7.424	8.756	8.098	9.884	7.829	8.023	8.711	4.877	6.493
Hollanda	5.346	7.039	5.406	4.744	8.276	6.564	6.018	5.726	6.261	6.204
Güney Afrika	5.627	4.552	5.724	6.644	5.463	5.636	5.456	6.795	9.088	5.009
Kırgızistan	324	102	463	106	1.156	331	1.206	2.482	2.578	4.483
Belarus	47	12	53	265	349	173	1.350	1.684	2.701	3.366
İspanya	1.242	987	2.060	3.633	4.545	4.096	4.374	3.252	7.378	3.307
Tacikistan					11.842	4.617	4.626	3.729	2.842	3.268
İtalya	3.072	4.607	3.560	3.394	3.225	2.264	2.787	3.698	2.317	2.886
Yunanistan	408	524	1.465	664	950	498	789	873	750	1.689
Pakistan	1.514	1.217	993	1.625	2.199	1.638	1.214	980	1.371	1.538
Birleşik Krallık	2.948	3.189	2.400	1.807	2.674	3.738	2.365	1.607	2.173	1.338
Kanada	243	839	707	507	622	508	752	1.265	1.474	1.331
Danimarka	1.226	1.568	2.283	1.724	1.554	671	918	1.708	1.738	1.237
Polonya	195	224	113	189	633	718	401	377	752	1.083
Litvanya	1.893	2.284	2.198	2.035	1.614	1.343	942	1.298	1.002	954
Belçika	1.290	1.493	575	835	1.789	969	1.257	973	542	947
Slovakya	1.579	1.125	943	994	529	639	769	961	718	664
İran	265	2.898	3.178	2.098	2.011	1.642	1.067	1.040	2.422	663
Letonya	828	412	741	571	904	1.104	502	548	512	472
Çin	1.382	1.878	919	525	4.053	6.829	4.654	490	384	458
Avusturya	1.469	883	1.133	824	901	953	719	915	587	438
Çek Cumhuriyeti	226	772	859	1.021	1.071	1.205	1.155	869	435	393
Avustralya	778	684	777	380	109	364	616	535	600	389
Nijerya	79	0	292	0	2.100	448	0	0	0	359
Suriye	64	503	333	588	240	602	478	540	297	329
Diğer	51.685	36.262	30.336	27.879	21.864	20.176	16.468	28.794	6.859	4.239
Dünya	460.967	464.967	392.678	409.139	461.038	399.492	376.012	373.762	335.181	353.165

Kaynak: ITC, 2020

Tablo 22. Ülkelere Göre Kuru Kayısı İthalat Miktarı (Ton)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Rusya Fed.	44.815	18.364	15.059	16.668	9.050	6.286	6.476	8.466	10.766	13.411
ABD	13.506	13.717	14.189	15.835	13.878	11.746	13.355	14.657	13.970	12.530
Fransa	8.078	6.637	7.774	8.616	8.061	5.844	7.547	8.040	8.671	8.703
Irak					322	1.610	4.533	8.668	8.456	8.494
Birleşik Krallık	9.865	9.052	8.937	9.730	8.598	7.256	8.991	8.798	10.431	7.592
Almanya	8.794	8.688	7.759	9.647	8.858	5.463	6.759	7.220	7.268	7.271
Çin	194	253	246	306	574	1.273	1.282	2.134	4.629	6.772
Ukrayna	3.905	4.804	5.612	6.596	2.801	1.354	3.023	3.918	4.564	6.088
Brezilya	3.218	3.751	3.680	3.783	3.465	2.533	3.286	4.299	4.506	4.421
Hollanda	2.624	3.403	2.992	3.861	3.372	2.701	3.318	3.912	4.197	4.154
Hindistan	3.116	2.727	2.162	4.709	3.370	3.841	2.404	5.457	5.748	4.143
Belarus	1.338	624	859	2.043	1.654	865	3.280	3.550	4.788	4.132
Kazakistan	3.597	24.876	33.450	31.431	34.728	25.501	23.122	16.880	8.902	4.095
Avustralya	4.630	4.657	4.654	4.619	4.458	3.991	3.532	4.215	4.638	3.899
Pakistan	13	9	29	14	64	443	669	774	386	3.860
Serbest Bölgeler	2.488	1.910	2.795	3.097	2.518	2.022	2.445	3.320	3.218	3.333
Cezayir	141	1.095	1.195	1.590	1.170	1.397	1.496	2.120	1.674	2.966
Polonya	2.183	1.892	2.113	3.327	2.305	2.102	2.782	3.109	3.141	2.719
Kanada	2.328	2.239	2.729	3.069	2.297	1.647	2.113	2.653	2.724	2.500
İspanya	1.759	1.903	2.338	2.790	1.977	2.037	2.362	2.491	2.095	2.151
İtalya	1.764	1.839	1.643	1.971	1.555	1.413	2.020	1.893	1.822	2.007
Azerbaycan	322	402	148	143	45	346	1.275	1.276	1.713	1.713
İsviçre	1.358	1.218	1.147	1.341	1.465	1.051	1.286	1.144	1.291	1.220
Vietnam	19	10		4	15	11	19	29	65	1.218
Yeni Zelanda	1.737	1.519	1.577	1.490	1.450	1.163	1.491	1.263	1.194	1.202
Belçika	1.047	1.186	1.022	1.436	1.232	876	1.141	1.096	1.005	1.127
İsveç	1.262	1.305	1.489	1.556	1.393	996	1.060	972	1.039	1.073
Litvanya	1.021	1.075	1.400	1.724	872	660	814	979	927	1.060
BAE			1.761	1.478	1.131	1.155	1.090	1.511	1.213	1.023
Suudi Arabistan	531	339	483	763	549	718	957	1.101	1.339	1.015
Diğer	22.524	21.413	21.436	19.652	14.886	16.217	18.324	14.081	20.896	16.539
Dünya	148.177	140.907	150.678	163.289	138.113	114.518	132.252	140.026	147.276	142.431

Kaynak: ITC, 2020

Tablo 23. Ülkelere Göre Kuru Kayısı İthalat Değeri (Bin \$)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ABD	54.676	63.204	49.109	48.067	56.706	51.259	57.364	50.069	44.955	38.887
Fransa	34.274	32.630	30.149	29.749	39.169	33.822	32.494	27.829	28.357	27.490
Almanya	37.009	41.827	28.416	34.088	46.919	32.423	31.445	27.691	25.601	25.136
Birleşik Krallık	38.709	44.864	33.847	30.117	36.540	40.379	39.922	32.575	29.710	23.192
Rusya Federasyonu	83.656	43.784	37.292	36.522	18.304	12.766	12.280	16.381	19.212	20.300
Hindistan	8.115	7.171	4.143	13.665	12.675	14.017	8.203	24.829	28.240	17.302
Brezilya	12.620	16.452	13.555	13.540	21.101	14.058	12.276	11.960	14.169	12.890
Hollanda	11.231	15.828	10.672	12.888	18.026	14.608	13.830	12.999	13.187	12.541
Avustralya	17.031	20.726	15.741	13.693	16.120	21.300	14.488	13.656	13.988	11.040
Serbest Bölgeler	9.828	7.984	8.506	8.395	10.930	9.975	9.193	8.621	8.646	8.296
Kanada	9.516	10.250	10.762	10.631	11.917	10.021	10.787	10.457	9.384	8.189
Çin	370	816	916	879	870	1.436	1.686	2.963	5.427	7.572
Polonya	8.577	8.053	6.817	9.662	10.627	9.999	10.342	9.176	9.497	7.559
İspanya	8.082	8.941	8.759	10.197	11.372	11.521	10.536	8.744	7.728	7.528
Cezayir	334	2.635	3.565	4.404	3.400	6.071	5.510	5.946	5.338	7.489
İtalya	8.022	8.976	6.501	7.313	9.311	8.278	9.514	7.555	6.782	7.340
Irak	0				246	2.923	4.072	5.717	6.374	6.499
İsviçre	6.744	7.214	5.501	6.281	10.020	7.539	6.934	5.631	6.199	5.630
Belarus	2.743	1.961	2.024	3.749	3.490	2.287	6.273	5.238	11.967	5.444
Mısır	1.878	2.314	4.722	4.012	4.534	4.926	5.691	3.584	4.809	5.163
İsrail	6.146	7.390	5.969	6.558	5.546	6.036	5.709	4.840	5.137	5.059
Ukrayna	9.841	10.797	13.887	18.405	8.511	3.394	5.336	5.400	4.737	5.021
Japonya	4.369	4.945	5.636	5.027	5.504	3.506	4.545	4.837	4.967	4.068
Belçika	4.830	6.170	4.266	5.541	6.277	5.086	5.572	4.603	3.962	3.994
İsveç	6.121	7.299	6.214	6.036	6.369	6.767	5.565	4.397	3.858	3.766
Yeni Zelanda	7.328	9.475	6.126	4.941	6.288	6.393	5.983	4.255	3.805	3.660
Azerbaycan	180	277	82	72	18	262	2.881	2.388	3.154	3.276
BAE	0		3.410	2.713	2.914	3.467	2.688	3.170	3.495	3.233
Pakistan	8	7	95	14	63	478	946	1.164	749	3.116
Yunanistan	2.609	3.455	2.362	2.789	3.371	2.443	2.510	2.578	2.602	2.994
Diğer	54.164	86.125	72.737	69.558	73.447	66.814	62.774	57.837	56.046	53.795
Dünya	449.011	481.570	401.781	419.506	460.585	414.254	407.349	387.090	392.082	357.469

Kaynak: ITC, 2020

Tablo 24. Türkiye İllere Göre Ağaç Sayısı, Kayısı Alanı, Verim ve Üretim Miktarı

		Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı (Adet)	Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı (Adet)	Toplu Meyveliklerin Alanı (Dekar)	Verim Kg/ Ağaç	Üretim Miktarı (Ton)
Malatya	Kayısı	7.799.755	952.385	841.883	50	391.801
	Zerdali	42.229	1.119		70	2.939
	Toplam	7.841.984	953.504	841.883	120	394.740
Mersin	Kayısı	1.811.144	833.611	81.316	77	140.301
	Zerdali					
	Toplam	1.811.144	833.611	81.316	77	140.301
Elazığ	Kayısı	1.081.905	187.560	99.354	52	56.184
	Zerdali	21.180	4.687	680	43	914
	Toplam	1.103.085	192.247	100.034	95	57.098
İğdir	Kayısı	284.440	67.587	35.600	139	39.658
	Zerdali					
	Toplam	284.440	67.587	35.600	139	39.658
Kahramanmaraş	Kayısı	1.645.577	11.306	89.218	40	65.454
	Zerdali	750	150	30	35	26
	Toplam	1.646.327	11.456	89.248	75	65.480
Antalya	Kayısı	565.024	166.600	17.664	29	16.188
	Zerdali					
	Toplam	565.024	166.600	17.664	29	16.188
Kayseri	Kayısı	319.975	17.487	6.432	39	12.548
	Zerdali	198.375	1.855	31	10	1.989
	Toplam	518.350	19.342	6.463	49	14.537
Isparta	Kayısı	363.190	159.834	24.520	28	10.062
	Zerdali	5.420	310	5	31	167
	Toplam	368.610	160.144	24.525	59	10.229
Hatay	Kayısı	634.770	71.068	19.637	50	31.593
	Zerdali	3.600	500		40	144
	Toplam	638.370	71.568	19.637	90	31.737
Kars	Kayısı	93.120	27.191	13.633	64	5.996
	Zerdali					
	Toplam	93.120	27.191	13.633	64	5.996
Sivas	Kayısı	231.872	147.345	11.359	48	11.160
	Zerdali					
	Toplam	231.872	147.345	11.359	48	11.160
Karaman	Kayısı	106.200	23.300	2.600	26	2.723
	Zerdali	7.200			10	75
	Toplam	113.400	23.300	2.600	36	2.798
Konya	Kayısı	156.958	19.183	1.538	29	4.488
	Zerdali	2.402	400	10	32	78
	Toplam	159.360	19.583	1.548	61	4.566
Denizli	Kayısı	79.841	16.934	2.508	41	3.253
	Zerdali	1.855	20		27	50
	Toplam	81.696	16.954	2.508	68	3.303
Afyonkarahisar	Kayısı	77.955	10.102	2.732	46	3.564
	Zerdali	7.662	495		42	322
	Toplam	85.617	10.597	2.732	88	3.886
Adana	Kayısı	96.402	42.696	3.903	50	4.836
	Zerdali					
	Toplam	96.402	42.696	3.903	50	4.836
Çanakkale	Kayısı	116.175	38.630	4.383	43	4.944
	Zerdali	5.575	170	2	38	213
	Toplam	121.750	38.800	4.385	81	5.157
Erzincan	Kayısı	121.494	38.406	4.380	34	4.178
	Zerdali	76.761	48.515	2.430	40	3.073
	Toplam	198.255	86.921	6.810	74	7.251
Niğde	Kayısı	126.146	16.074	6.170	35	4.383
	Zerdali	18.570		800	39	726
	Toplam	144.716	16.074	6.970	74	5.109

Kaynak: TÜİK, 2020a.

Tablo 25. Türkiye Ülkelere Göre Taze Kayısı İhracatı (Miktar: Ton, Değer: Bin \$)

	2010		2011		2012		2013		2014		2015		2016		2017		2018		2019	
	M	\$	M	\$	M	\$	M	\$	M	\$	M	\$	M	\$	M	\$	M	\$	M	\$
Irak	4.356	2.110	4.341	2.242	14.042	4.766	7.601	2.606	4.182	1.574	17.221	5.062	18.684	4.876	22.591	6.456	30.768	7.341	33.538	6.988
Rusya Fed.	8.571	7.130	12.909	11.568	23.208	16.124	18.568	16.659	14.708	12.560	28.795	21.971	0	0	28.688	24.659	21.486	18.485	20.135	18.600
Suriye	117	46	13	6	894	307	0	0	323	97	665	157	112	346	1.291	358	3.764	1.030	3.485	748
Almanya	3.806	8.377	3.133	7.474	4.729	9.178	5.735	13.055	1.523	6.295	2.887	6.646	3.381	6.522	3.137	5.094	3.409	5.595	3.412	5.524
Suudi Arabistan	2.167	1.750	2.247	1.601	1.555	857	1.261	962	872	982	2.345	1.570	3.783	3.780	3.579	2.771	3.380	1.747	2.033	1.440
Romanya	496	477	279	287	347	315	427	454	382	447	533	663	1.211	1.426	1.050	1.161	2.287	2.390	948	977
Ukrayna	802	569	599	388	3.696	2.628	1.217	866	365	222	95	58	285	165	283	157	216	120	696	436
Azerbaycan	411	233	362	138	63	78	249	235	74	63	332	236	1.339	221	290	94	1.551	297	522	192
Belarus	146	157	5	4	670	494	428	363	396	315	380	217	3.180	1.874	334	264	546	387	369	231
Gürcistan	26	20	7	5	16	9	11	9	73	45	176	74	1.963	1.169	43	16	442	138	312	66
BAE	2	9	10	14	41	20	177	161	206	284	232	133	396	394	367	299	340	186	285	243
Avusturya	25	52	16	75	7	14	40	89	57	220	42	129	160	327	84	129	137	214	281	406
Singapur	74	298	99	347	109	319	151	555	48	303	100	327	0	0	150	426	183	523	233	577
Kuveyt	0	0	19	11	77	40	36	28	11	8	133	110	13	31	70	86	14	16	186	152
Hong Kong	1	2	19	68	33	107	53	200	26	125	97	308	94	305	156	408	112	299	170	351
KKTC	101	98	82	68	93	75	141	136	126	151	114	98	173	172	147	85	190	83	164	90
Umman	0	0	0	0	4	2	11	9	0	0	0	0	76	38	136	89	136	59	151	142
Katar	0	0	0	1	6	3	23	16	0	0	3	15	13	19	160	125	145	78	115	90
Birleşik Kral.	86	233	75	188	167	299	173	288	162	353	83	190	291	474	251	330	1	3	104	152
Hollanda	123	209	79	157	202	290	200	343	48	107	96	175	104	178	175	323	378	527	92	145
İsveç	34	40	35	70	57	72	24	46	4	7	0	1	38	65	30	54	16	36	83	89
Bahreyn	0	0	0	0	16	8	12	9	1	5	1	5	3	12	6	4	21	20	79	66
Malezya	0	2	72	239	81	276	86	314	33	159	52	159	85	262	70	186	73	220	68	213
Bulgaristan	3.423	3.168	3.175	3.053	4.905	4.003	3.828	3.546	2.551	2.526	134	133	170	153	62	53	277	274	51	55
Kazakistan	1	1	11	4	52	42	40	37	40	45	62	34	117	60	83	39	51	25	34	13
Macaristan	0	0	0	0	28	17	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	92	121	19	19
Danimarka	7	13	2	5	8	13	4	5	5	10	4	9	3	6	4	8	9	10	10	10
Bosna-Hersek	18	9	4	4	2	1	27	18	5	10	17	16	25	23	6	7	43	40	9	5
Hırvatistan	26	29	0	0	16	21	49	94	40	57	0	0	17	21	0	0	23	22	9	5
İsviçre	9	17	1	3	3	5	1	2	13	39	2	5	8	21	3	7	7	13	6	14
Diğer	990	1.599	894	918	1.075	1.232	969	1.289	418	412	735	735	1.442	1.371	292	506	638	720	38	57
Toplam	25.817	26.648	28.489	28.936	56.202	41.613	41.543	42.391	26.692	27.420	55.337	39.236	37.166	24.310	63.538	44.192	70.734	41.019	67.637	38.096

Kaynak: TÜİK, 2020b

Tablo 26. Türkiye Ülkelere Göre Taze Kayısı İthalatı (Miktar: Kg, Değer: \$)

	2010		2011		2012		2013		2014		2015		2016		2017		2018		2019	
	M	\$	M	\$	M	\$	M	\$	M	\$	M	\$	M	\$	M	\$	M	\$	M	\$
Rusya Federasyonu					15	5					12	13			20	10	30	28	53	68
Irak	5	2													18	5				
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	3	1													7	7	5	2	11	15
Güney Afrika Cumhuriyeti	1	1	3	3	10	13	1	1	1	1			1							
Bulgaristan													2	1						
Litvanya													2	4						
Almanya					16	35														
Suriye					5	3														
Suudi Arabistan			6	4	0															
Şili					1															
Toplam	9	4	9	7	47	55					13	13	5	6	45	23	36	30	64	83

Kaynak: TÜİK, 2020b

Tablo 27. Türkiye Ülkelere Göre Kuru Kayısı İhracatı (Miktar: Ton, Değer: Bin \$)

Ülkeler	2010		2011		2012		2013		2014		2015		2016		2017		2018		2019	
	M	\$	M	\$	M	\$	M	\$	M	\$	M	\$	M	\$	M	\$	M	\$	M	\$
ABD	13.718	57.466	13.032	55.502	14.295	44.512	14.861	42.259	10.824	50.084	9.934	50.964	10.583	44.087	13.892	43.021	11.198	33.300	11.066	31.150
Almanya	8.028	35.180	8.035	36.497	7.146	24.787	8.534	29.805	7.216	39.072	4.040	21.959	5.489	23.964	5.948	20.796	6.251	19.731	6.225	20.385
Avustralya	5.107	19.876	4.857	20.608	5.291	16.192	5.327	14.425	4.625	18.607	3.541	18.991	3.771	13.841	4.876	14.083	4.917	13.068	4.509	11.645
Azerbaycan	1.382	2.687	1.379	2.972	1.443	2.868	1.602	3.519	1.304	2.730	799	2.369	963	2.032	1.215	1.960	1.621	2.802	1.659	2.926
BAE	443	2.007	480	2.300	636	2.443	709	2.580	647	3.542	823	4.714	819	3.396	1.109	3.528	878	3.266	936	3.003
Belarus	100	284	117	326	194	354	770	1.162	281	533	450	782	2.123	2.526	2.886	1.954	3.872	2.660	3.268	4.341
Birleşik Kr	7.803	28.311	6.496	27.348	6.615	19.563	7.176	18.379	6.390	24.671	4.972	25.154	5.722	22.110	5.631	16.795	5.563	14.813	5.119	12.446
Brezilya	3.107	12.041	3.966	16.253	3.619	12.785	4.029	13.997	3.097	21.638	2.212	10.893	3.606	12.891	4.165	11.331	4.573	14.169	4.174	12.044
Cezayir	236	928	1.032	4.691	1.284	4.038	1.704	4.942	1.126	3.767	1.509	7.729	1.556	5.926	2.150	6.025	1.654	5.256	2.966	7.489
Çin	54	224	241	1.027	285	1.014	365	1.100	73	343	154	728	280	1.021	917	2.605	872	2.113	3.100	5.597
Ege Serbes	2.483	9.805	1.902	7.938	2.793	8.485	3.047	8.215	2.345	10.142	1.932	9.549	2.344	8.759	3.157	8.118	3.038	8.003	3.262	8.100
Fas	265	1.137	553	2.266	68	237	49	137	13	82	32	133	72	279	138	394	617	1.947	904	2.392
Fransa	6.996	29.558	6.370	29.456	7.311	26.997	7.633	26.107	7.117	36.250	5.042	28.968	6.775	29.035	7.568	24.690	7.584	24.296	7.533	23.326
Hindistan	201	930	246	1.067	472	1.462	545	1.632	406	1.509	529	2.658	537	2.015	996	2.982	1.130	3.512	1.304	4.070
Hollanda	2.493	10.376	2.910	12.025	2.623	8.111	3.054	9.318	2.325	12.908	2.124	10.379	2.467	9.962	2.722	8.278	2.957	8.669	2.788	8.091
Irak	1.424	2.485	1.524	2.641	4.039	4.240	1.792	4.114	914	1.461	693	1.311	1.084	2.496	1.664	3.062	1.391	2.442	2.512	3.589
İspanya	1.742	7.649	1.828	7.756	2.241	8.080	2.635	9.480	1.787	10.458	1.952	10.421	2.399	9.992	2.523	8.439	2.018	7.163	2.089	6.986
İsrail	1.489	6.096	1.481	6.636	1.457	5.305	1.735	6.007	834	3.984	1.090	5.578	1.403	5.481	1.634	6.627	1.480	5.286	1.363	4.463
İsviçre	998	4.422	819	4.075	742	2.780	810	2.860	991	6.030	617	3.988	804	3.383	783	2.615	716	2.264	815	2.585
İtalya	1.599	7.100	1.641	7.133	1.434	5.244	1.791	6.330	1.288	7.370	1.071	5.672	1.710	7.629	1.513	5.456	1.565	5.416	1.441	4.834
Kanada	1.687	6.885	1.860	7.673	1.974	6.307	2.145	6.171	1.571	7.823	1.168	5.903	1.352	5.016	2.085	5.933	2.432	7.120	2.103	5.972
Litvanya	828	2.312	1.184	3.388	1.594	2.749	2.191	4.373	813	2.149	667	2.069	791	2.308	1.155	2.582	866	1.756	1.091	2.352
Mısır	1.662	5.734	1.681	6.515	2.676	7.401	3.162	7.086	2.428	6.401	2.501	8.270	1.861	5.678	1.124	2.407	2.364	4.837	2.406	5.035
Polonya	1.914	7.982	1.634	6.340	1.891	5.542	2.874	7.857	1.731	8.164	1.733	7.603	2.636	9.109	2.598	6.977	2.656	7.027	2.330	5.853
Rusya Fed	13.908	43.192	11.471	38.797	13.532	32.908	15.036	32.573	6.326	17.048	5.491	12.029	4.238	10.000	6.126	11.877	5.469	11.378	7.284	12.941
Suudi Arab	416	1.806	413	1.589	575	1.847	623	1.681	522	1.695	656	2.955	882	3.542	892	2.883	887	2.939	912	2.627
Ukrayna	2.909	5.656	3.278	6.726	4.488	6.637	4.274	8.438	1.400	2.647	925	1.794	2.012	3.531	3.085	3.819	3.630	3.450	4.512	3.795
Vietnam	0	0	13	30	3	10	2	6	0	0	0	1	134	479	805	2.523	883	2.715	594	1.595
Yeni Zelan	1.283	4.675	1.155	4.692	1.190	3.230	1.109	2.703	1.028	4.615	660	2.961	936	3.528	947	2.698	850	2.313	878	2.246
Yunanistan	516	2.323	659	3.034	478	1.944	581	2.317	415	2.415	423	2.226	640	2.489	779	2.429	700	2.380	886	2.758
Diğer	7.896	31.473	8.066	33.603	9.163	28.433	12.262	34.560	8.012	36.161	7.528	33.938	8.766	32.286	9.916	30.039	9.170	27.286	10.125	28.311
Toplam	92.687	350.597	90.321	360.907	101.550	296.504	112.429	314.134	77.850	344.297	65.267	302.689	78.755	288.793	94.999	266.928	93.801	253.377	100.156	252.951

Kaynak: TÜİK, 2020b

Tablo 28. Türkiye Ülkelere Göre Kuru Kayısı İthalatı(Miktar: Ton, Değer: Bin \$)

Ülkeler	2010		2011		2012		2013		2014		2015		2016		2017		2018		2019	
	M	\$	M	\$	M	\$	M	\$	M	\$	M	\$	M	\$	M	\$	M	\$	M	\$
ABD	26	130	273	1.554	49	247	27	115	105	348	69	628	139	851	74	298	191	896	53	223
Almanya	84	263	182	881	109	567	103	459	301	1.606	149	883	90	546	132	523	183	746	118	389
Avustralya	29	93	12	60	16	68	84	307	0	0	1	10	0	0	0	0	27	105	30	96
Avusturya	0	0	0	0	0	0	6	20	0	0	0	0	2	15	0	2	0	0	7	24
BAE	6	32	0	0	4	23	0	0	0	0	0	0	16	86	0	0	0	0	4	15
Birleşik Krallık	41	129	41	168	95	423	16	65	5	23	102	700	92	486	58	275	32	120	4	14
Brezilya	0	0	20	123	20	90	0	0	14	53	11	112	0	0	0	0	0	0	78	186
Cezayir	0	0	10	26	0	0	0	0	0	0	24	191	20	116	20	69	36	140	40	116
Danimarka	0	0	50	304	8	31	17	72	19	80	0	0	18	82	0	0	0	0	6	19
Fransa	12	54	2	13	26	95	38	127	46	161	118	888	83	529	75	280	87	343	69	246
Hindistan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10	39
Hollanda	40	154	5	13	59	228	7	21	0	0	0	0	50	256	6	36	49	152	26	88
Irak	0	0	0	0	27	42	6	25	0	0	0	0	0	0	0	1	3	7	215	319
İspanya	10	30	11	61	17	72	22	72	83	410	41	258	50	278	34	114	23	71	51	183
İsveç	10	35	13	64	4	26	0	0	30	82	0	0	17	73	0	0	11	29	6	29
İsviçre	15	59	40	206	19	90	0	0	0	0	1	15	31	174	0	0	7	21	8	30
İtalya	0	0	0	0	8	42	2	7	59	236	10	102	9	46	0	0	10	23	13	52
Kanada	0	0	23	145	45	280	20	79	0	0	0	0	20	87	0	0	0	0	6	18
Litvanya	16	45	20	70	64	179	0	0	0	0	20	67	0	0	73	207	54	97	38	123
Polonya	0	0	24	106	0	0	0	0	0	0	72	463	94	439	87	279	52	145	112	301
Portekiz	0	0	0	0	0	0	0	0	20	191	0	0	0	0	0	0	0	0	20	59
Sırbistan	1	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	10	0	0	0	0	4	13
Slovakya	0	0	28	146	0	0	0	0	18	31	0	0	0	0	0	0	15	59	34	136
Suudi Arabistan	12	62	23	94	4	24	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	11	39
Ukrayna	0	0	0	0	0	0	20	35	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	21	13
Yunanistan	27	125	9	59	0	0	29	129	0	0	0	0	29	119	12	47	0	0	21	80
1Diğer	151	529	386	1.397	117	408	61	224	245	734	199	511	213	739	124	461	101	311	0	0
Toplam	479	1.745	1.173	5.490	690	2.934	455	1.758	945	3.958	817	4.828	976	4.931	696	2.593	882	3.267	1.005	2.847

Kaynak: TÜİK, 2020b

KAYNAKLAR

- Ağaoğlu Y.S. 1987. Bahçe Bitkileri, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları. No:1009 Ankara.
- Anonim, 2016. <http://www.zmo.org.tr> (Erişim Tarihi 21.02.2018).
- Anonim,2018a. <http://kopteyap.kop.gov.tr/upload/dokuma/259.pdf>).
- Anonim.2018b. <http://tae.gov.ct.tr/Portals/1115/kitablar/kay%C4%B1s%C4%B1.pdf/> (Erişim Tarihi:03.01.2018).
- Anonim,2018c.<http://www.onemforum.org/meyve-ve-sebze/299800-kayisi-uretimi-nasil-yapilir.html>
- BSTB 2015. Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. Ulusal Coğrafi İşaret Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2015-2018 (www. Sanayi. gov.tr).
- Çatı K.,Yıldız,S..2007. Türkiye’de Kuru Kayısı Üretim ve Pazarlama Problemleri ve Çözüm Önerileri İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 21 Sayı: 1 Ocak 2007.
- Dinler, Z. 2000. Tarım Ekonomisi, Ekin Kitabevi Yayınları, 5. Baskı, Bursa.
- FAO, 2020. <http://faostat.fao.org/site/339/default.aspx>.
- Gezer, İ., Pektekin, T., Aygül., H., Polat, İ., 2009. Bilgi Yolu Eğitim Kültür ve Sosyal Araştırmalar Merkezi, Araştırma Raporları 1, Malatya Kayısı Raporu
- Hepsağ,F.,Yıldırım,A.,Gölge Ö.,Hayoğlu,İ., 2016. Türkiye’de Üretilen ve Tüketilen Kuru Kayıslarda Kükürtdioksit Kalıntı Miktarlarının Belirlenmesi. Harran Tarım ve Gıda Bilimleri Dergisi 20(1): 7-11.
- ITC, 2020. International Trade Center, TradeMap Veri tabanı, <https://www.intracen.org/> (Erişim Tarihi:14.09.2020).
- Tepe,S.,2008. T.C. Türk Patent Enstitüsü Markalar Dairesi Başkanlığı Coğrafi İşaretlerin Ekonomik Etkileri Uzmanlık Tezi, Ankara.
- TOB, 2014. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü Ulusal Kayısı Çalıştayı,18-19 Kasım 2014. Malatya.
- TOB, 2020a. Tarım ve Orman Bakanlığı Malatya İl Tarım Orman Verileri.
- TOB, 2020b, Tarım ve Orman Bakanlığı, Gıda Kontrol Genel Müdürlüğü, Risk Değerlendirme Verileri <https://kms.kaysis.gov.tr/> (Erişim Tarihi:(21.09.2020).
- TÜİK, 2020a. Bitkisel Üretim İstatistikleri. www.tuik.gov.tr
- TÜİK, 2020b. Dış Ticaret İstatistikleri. www.tuik.gov.tr
- TZOB, 2004. Türkiye Ziraat Odaları Birliği Kayısı Raporu, Mart, 2004. <http://www.tzob.org.tr> (Erişim tarihi 21.09.2020).